Bergens Tidende a ostatní proti norsku, rozsudek ze dne 2. 5. 2000

Stěžovatel: Bergens Tidende

Žalovaný stát: Norsko

Číslo stížnosti: 26132/95

Datum: 02.05.2000

Článek Úmluvy: čl. 10

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Významnost: 1

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 1/2000

Bergens Tidende a ostatní proti norsku, rozsudek ze dne 2. 5. 2000

Evropský soud pro lidská práva (Třetí sekce) zasedající jako Senát, který tvořili následující soudci: Sir Nicolas Bratza, předseda. J. – P. Costa. F. Tulkensová. W. Fuhrmann, K. Jungwiert, K. Traja, soudce ad hoc, S. Evju a tajemnice sekce S. Dolléová, po neveřejném zasedání, které se konalo 9. listopadu 1999 a 6. dubna 2000, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případu předcházelo podání stížnosti (č. 26132/95) proti Norskému království předložené Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) norskými novinami Bergens Tidende a dvěma norskými občany. panem Einarem Eriksenem, bývalým šéfredaktorem novin, a paní Berit Kvalheimovou, novinářkou v nich zaměstnanou (dále jen „žadatelé“). podle bývalého článku 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) dne 13. září 1994.

Žadatelé prohlásili, že rozsudek Norského nejvyššího soudu v procesu o pomluvě. který zahájil kosmetický chirurg. přičemž požadoval. aby zaplatili přibližně 4,7 miliónů norských korun na náhradu škody a nákladů. včetně úroků z prodlení, neoprávněně zasáhl do práva na svobodu projevu zaručenou článkem 10 Úmluvy.

2. Dne 16. října 1996 Komise (Druhá komora) rozhodla zaslat podání žadatelů norské vládě (dále jen „Vláda“) a požádala ji, aby se vyjádřila k její přípustnosti a k její podstatě. Vláda předložila své vyjádření 20. prosince 1996 a 16. června 1997, na což žadatelé reagovali 21. března a 22. srpna 1997.

3. Jakmile vstoupil v platnost Protokol č. 11. v souladu s jeho článkem 5 § 2 byl případ předán Soudu.

4. Žádost byla postoupena Třetí sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této

Sekce byl v souladu s ustanovením 26 § 1 jmenován Senát k projednání případu (článek 27 § 1 Úmluvy). Paní H. S. Greveová, soudkyně zvolená za Norsko, odstoupila z projednávání případu (ustanovení 28). Vláda následně jmenovala pana S. Evju soudcem ad hoc (článek 27 § 2 Úmluvy a ustanovení 29 § 1 Jednacího řádu Soudu).

5. Rozhodnutím ze dne 29. června 1999 Senát prohlásil stížnost za přípustnou. Dále se Senát rozhodl pro ústní jednání v souladu s ustanovením 59 § 2.

6. Tajemnice obdržela žádost o spravedlivé zadostiučinění 23. září 1999 a vyjádření Vlády 18. října 1999. 27. a 28. října 1999 obdržela písemná vyjádření před ústním jednáním od Vlády a žadatelů.

7. Veřejné ústní jednání se konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 9. listopadu 1999.

Před Soud předstoupili:

(a) za vládu F. Elgesem, prokurátor. Úřad pro civilní věci Generální prokuratury, zástupce. K. Kallerud, starší státní zástupce, a M. Goller, prokurátor, Úřad pro civilní věci Generální prokuratury, poradci

(c) za žadatele advokáti A. C. Stray Ryssdal a Pal W. Lorentzen.

Soud vyslechl přednesy pánů Ryssdala a Lorentzena za žadatele a pana Elgesema za Vládu a rovněž jejich odpovědi na otázky Soudu i jednotlivých členů Senátu.

8. Ve dnech 11 a 17. listopadu 1999 Vláda a žadatelé předložili dodatečně různá podání a listiny jako odpověď na některé otázky vznesené při jednání. Dále 14. a 15. prosince 1990 žadatelé a

Vláda předložili dodatečná vyjádření v návaznosti na rozsudek Soudu v jiném případě.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Zvláštní okolnosti případu

A. Pozadí případu

9. První žadatel Bergens Tidende je deník vydávaný v Bergenu a je největším regionálním deníkem na norském západním pobřeží. Druhý žadatel. pan Einar Eriksen, narozen 1933. je bývalým šéfredaktorem tohoto deníku a třetí žadatelka. paní Berit Kvalheimová. narozena 1945. je zaměstnána jako novinářka v deníku. Oba žijí v Bergenu.

10. Dr. R. je specialistou na kosmetickou chirurgii. praktikoval v sedmdesátých letech v Haukelandské nemocnici v Bergenu. Od roku 1975 měl v této oblasti vlastní soukromou praxi.

11. Dne 5. března 1986. po otevření jeho nové kliniky. Bergens Tidende publikoval článek třetí žadatelky, který popisoval práci Dr. R. a výhody kosmetické chirurgie. Následně kontaktovalo noviny množství žen, které podstoupily takové operace u Dr. R. a byly nespokojeny s poskytnutou péčí.

B. Články, které vedly k procesu o pomluvě vedenému proti žadatelům

12. Dne 2. května 1986 Bergens Tidende uveřejnil na titulní straně text s titulkem „Zkrášlení skončilo znetvořením“, ve kterém byly i následující pasáže.
„«Zaplatily jsme tisíce norských korun (NOK) a jediné, čeho jsem dosáhly, je znetvoření a zničený život.» Bergens Tidende hovořil se třemi ženami, jejichž příběh o zkušenosti s bergenskou klinikou kosmetické chirurgie je prakticky stejný. Všechny tři podstoupily na klinice úpravu poprsí a výsledky byly výjimečně

špatné, proto varují další ženy.“

Popisek pod fotografií prsu zněl:

„Tato žena měla problémy s velkým poprsím. Chirurgický zákrok skončil znetvořujícími jizvami a nesouměrnými prsy.“
Uvnitř novin byl. spolu s velkou barevnou fotografií poprsí se znetvořujícími jizvami, následující článek.

„Doživotně zničená žena po «kosmetické chirurgii». «Zaplatila jsem 6000 NOK a získala jsem znetvoření.»

«Mírně řečeno hořce lituji. Jsem doživotně zničena a nikdy to již nebudu já.» «Bolest byla nesnesitelná. Během několika dní jsem se změnila v ustrašený, třesoucí se uzlíček nervů a myslela jsem si, že zemřu.»

To jsou prohlášení tří různých žen pro Bergens Tidende. Všem je mezi 25 a 40 lety, bydlí v Bergenu a společné mají to, že podstoupily kosmetický chirurgický zákrok na prsou u Dr. R., jednoho ze dvou specialistů plastické chirurgie v Bergenu.

Tyto tři ženy, které si přejí zůstat v anonymitě. popisují onu dobu jako noční můru. Všechny jsou poznamenány uvnitř i zevně a budou s tím muset prožít zbytek života.

«Byla jsem operována v květnu 1984 po dlouhém období velkých psychických problémů v důsledku malých a pokleslých prsou po několika porodech», říká jedna z nich, které je 29 let.

Oteklá prsa

«Okamžitě po operaci jsem zjistila, že něco není v pořádku. Jeden z mých prsů otekl, ztvrdl a bolel. Když jsem to sdělila Dr. R., zlehčoval celou věc a říkal, že není se čeho obávat. To přejde. Bylo mi řečeno, že za žádných okolností nemám kontaktovat jiného lékaře.

Celý týden jsem ležela doma omámená bolestí a polykala silné léky proti bolesti, jako by to byly bonbóny. V životě jsem si přitom nevzala nic jiného než příležitostně slabý prášek. Prs napuchl do groteskní velikosti a byl tak rozbolavělý, že sebejemnější dotyk byl nesnesitelný. Nebylo možné zastihnout Dr. R. Odcestoval do Paříže a já jsem se neodvážila kontaktovat jiného lékaře. Nyní si uvědomuji, jak jsem byla hloupá.“

Stříkající protéza

Doktorově recepční se nakonec podařilo zkontaktovat ho v Paříži, vysvětlit mu vážnost situace a přimět ho, aby přímo z letiště jel do ordinace ještě ten večer, kdy se vrátil.

„V tomto stadiu již byla bolest nesnesitelná a tehdy i později jsem silně reagovala na hrubé zacházení, jemuž jsem byla vystavena“, říká žena. „Jakmile jsem ležela na operačním stole, rázem roztrhl stehy a vytrhl implantát bez jakéhokoli umrtvení, takže obsah protézy vystříkl na něj, jeho asistentku i na mě.“

Manžel pacientky seděl v čekárně a slyšel, jak křičí bolestí. Celý zákrok trval třináct minut a nebyl jí umožněn následný odpočinek. Bylo nutno se zvednout z operačního stolu a prostě odejít.

Tříměsíční pracovní neschopnost

„Celou dobu nám dával najevo, že jsme nepříjemná záležitost. která zabírá jeho drahocenný čas.“

Trvalo dlouho, než se žena zotavila ze svého traumatizujícího zážitku. Musela se ohlásit jako nemocná a nepracovala tři měsíce. Rovněž její manžel musel žádat o dovolenou a nějakou dobu s ní zůstat doma.

Během této doby měla protézu pouze v jednom prsu a přes hrůzný zážitek znovu kontaktovala Dr. R., aby jí vpravil silikonový implantát i do prázdného prsu. Toto bylo opakovaně odloženo nakonec se rozhodla, že ukončí své klientské vztahy k Dr. R. a bude kontaktovat jiného plastického chirurga. Po tomto rozhodnutí žádala zpět

peníze za neúspěšnou operaci a po určité diskusi doktor souhlasil, že vrátí zpět polovinu nákladů.

Žádný účet

Udělal to s následujícím komentářem: „Doufám, že nyní jsme zcela vyrovnáni. Nikdy jste zde nebyla pacientkou a nikdy jsem vás neviděl."
Z toho důvodu se žena rovněž vyjádřila k finanční stránce činnosti Dr. R. Předem byla informována, že musí předložit peníze (NOK 6000) v hotovosti v den operace. Ani šek nebyl akceptovatelný a nedostala žádný účet.

Deformovaná

Třetí žena, která hovořila s Bergens Tidende, má podobnou zkušenost. Žena, které je 31 let, říká: «Nechala jsem si zdvihnout prsa a již první den po operaci jsem zjistila, že s jedním mým prsem není něco v pořádku. Bylo nerovné, natočené doprava, bylo tvrdé jako skála a bolelo.»

Komplikace

I tato žena měla komplikace po zákroku, hlavně v podobě opakování tzv. «tobolek», což znamená, že část protézy ztvrdne a musí být znovu zlomena.

„Po několika týdnech jsem už prostě nemohla. Ztratila jsem důvěru v Dr. R. a jeho léčebné metody», říká žena, která rovněž vyhověla požadavku na platbu v hotovosti bez účtu.

Byla rovněž hluboce šokována nedbalým a bezstarostným přístupem k léčbě při své první návštěvě u doktora. „Měla jsem domluvenu schůzku na 12.30, ale bylo mi řečeno, že na mne nemá čas. Jestli bych raději nechtěla přijít jindy? Ale byla jsem duševně připravena, že to bude ten den. a jednoduše jsem odmítla odejít. Bylo to buď teď nebo nikdy!»

Hořká lítost

«Po tři nebo čtyřhodinovém čekání jsem konečně ležela na stole a pokud něčeho lituji, tak právě toho. Okamžitě jsem pochopila, že operace nebyla úspěšná. Po dvou nebo třech týdnech opakování léčby a vlažných pokusech doktora o nápravu chyby, jsem to nemohla dál vydržet a vzdala jsem to.»

Nesnesitelné

Žena se nepokusila získat zaplacené peníze zpět. «Neunesla jsem představu boje – protože jsem věděla že to bude zápas.»
Téměř dva roky už uplynuly od nešťastného zákroku, ale doposud se po zdrcujícím zážitku nezotavila tak. aby se obrátila na jiného lékaře a nechala se znovu operovat.
«Musím to udělat, protože s tímhle nemohu žít. Avšak špatná zkušenost je tak hluboká, že jsem se ještě dost nevzchopila k tomu, abych s tím něco udělala», říká."

13. Podobné články. jako je výše citovaný z 2. května 1986, doprovázené velkými barevnými fotografiemi byly publikovány ve dnech 3., 5., 7. a 9. května 1986 a podrobně popisovaly, jak se ženy cítily po zjevně nezdařených operacích s nedostatečnou péčí a dalším postupem Dr. R. Některé z článků vyzývaly ženy, aby podaly stížnost ke zdravotnickým orgánům a zahájily proces proti lékaři. Jeden z článků tvrdil, že zdravotní ředitelství začne vyšetřovat. že Dr. R. může přijít o licenci k výkonu praxe a že bylo zahájeno policejní vyšetřování. Krátká shrnutí obsahu těchto článků je možno najít v rozsudku Norského nejvyššího soudu ze dne 23. března
1994, který je uveden v odstavci 24 níže.

14. V úvodníku z 12. května 1986 nazvaném „Lékařská moc" Bergens Tidende uvedl:

„Samozřejmě, že s uspokojením sledujeme, že zdravotnické orgány vedou nyní pečlivé vyšetřování dlouholeté činnosti bergenského prsního chirurga. To je to nejmenší, co můžeme očekávat. Je v zájmu všech – pacientů,

úřadů a samotného lékaře – vyjasnit. zda použité metody léčby odpovídaly profesním standardům. Skutečnost, že případ má závažné důsledky v oblasti estetické, morální a jednoduše i ekonomické, podtrhuje potřebu zevrubného vyšetření.

Je však záhadou, že teprve celá série článků v novinách, významné podněty a novinářská důslednost přiměly zdravotnické orgány k reakci. Stížnosti k lékařským profesním organizacím nepřinesly výsledek a ani regionální či městské zdravotnické orgány nic nepodnikly, dokud se pacienti ve své beznaději neobrátili se svým utrpením na Bergens Tidende. Znovu se divíme, co všechno je třeba k tomu, aby se zlomily silné profesní vazby v rámci lékařského stavu a aby byly chráněny zájmy pacientů. V každém případě. to odpovídá poznatku, že pacienti se mnoho let obávají «represí». Bez ohledu na to, zda tento strach odpovídá skutečnosti nebo je imaginární. vypovídá o vztahu moci, který stále existuje mezi pacienty a lékaři. Odstranění mýtů a vytvoření důvěry jsou nezbytnými podmínkami pro uzdravení. Proto je důležité plně vyjasnit všechny okolnosti případu.

Naneštěstí podnět k tomuto vyšetřování nevychází z lékařského prostředí, ale z nejslabší strany: od pacienta."

C. Další články

15. Dne 2. května 1986 Bergens Tidende na podvalu stránky s napadeným článkem. uvedeným výše v odstavci 12. otiskl rozhovor s Dr. Gunnarem Johnsenem. plastickým chirurgem v nemocnici v Bergenu. Nazvaný „Náročné formy chirurgie – malý rozdíl mezi úspěchem a neúspěchem." V článku se říkalo:

„Existují hraniční případy. ale obecně řečeně esteticko-psychologická chirurgie. které se obvykle nazývá kosmetickou chirurgii. nepodléhá odpovědnosti zdravotnických orgánů." …
Mnozí mají nerealistická očekávání a věří. že vyřeší své problémy. pokud budou odstraněny.
Stane se to a potom jejich problémy jsou více duševní úrovně než tělesné.

Informace je důležitá

Nejen z tohoto důvodu je důležité. aby pacienti – nebo spíše klienti – byli předem vhodně informováni.

Často je třeba podat informaci tak. aby očekávání bylo spíše menší – tak, aby se dotyčný necítil rozčarován výsledkem. Pokud je toto řešeno, většina lidí je s novým vzhledem spokojena. …
V této oblasti se objevují stejné problémy. především s nebezpečím krvácení a infekce. jako v každé jiné oblasti chirurgie a obecné požadavky na preventivní opatření a lékařskou bezpečnost jsou stejně striktní.

Technicky náročné

Estetická chirurgie může být technicky náročná a mezi úspěchem a neúspěchem je často tenká dělící čára. I proto je důležité mít velké zkušenosti z plastické chirurgie z běžných nemocnic dříve, než člověk sám zahájí samostatnou privátní praxi. Výměnu zkušeností je však možno uskutečňovat oběma směry."

Vydání z 2. května 1986 rovněž přineslo rozhovor s Dr. R. s titulkem „Vždy budou nespokojeni pacienti", ve kterém stálo:

„«Nemohu se k těmto případům vyjádřit. částečně proto, že jsem vázán obecně povinnou mlčenlivostí. částečně proto, že neznám podrobnosti případů. Mohu pouze říci, že i v plastické chirurgii. stejně jako v jiných oblastech chirurgie. existuje určitá míra neúspěchu a vždy budou nespokojení pacienti.»

To sděluje Dr. R. pro Bergens Tidende ve svém vyjádření ke stížnostem tří žen.

«Komplikace ve formě ztvrdlých prsou … se přihodí asi mezi 15 – 20 % všech operací prsou a riziko krvácení a infekce je u plastické chirurgie stejné. jako u jiných druhů operací. Rád bych však zdůraznil, že všichni pacienti jsou předem informováni o možných nebezpečích a o skutečnosti, že výsledek operace není vždy tak úspěšný, jak by očekávali», říká Dr. R., který dále podtrhuje, že tři nespokojené pacientky jsou relativně malým počtem ve srovnání s velkým rozsahem jeho činnosti v průběhu uplynulých let."

Podle tvrzení třetí žadatelky při níže uvedeném řízení před vyšším soudem. když byl Dr. R. tázán v souvislosti s uvedeným rozhovorem. požádala ho, aby se vyjádřil ke stížnostech všech tří žen, a informovala ho, že ho zprostily mlčenlivosti. Odpověděl. že je vázán obecnou povinností mlčenlivosti. která trvá bez ohledu na pacientův souhlas. Dr. R. v řízení popřel tvrzení třetí žadatelky a prohlásil. že si je absolutně jist. že ho neinformovala o tom, že ho pacientky zbavily povinnosti mlčenlivosti.

16. Dne 14. května 1986 Bergens Tidende otiskl dva články. které se vyjadřovaly k dříve otištěným kritickým materiálům.

V prvním článku s titulkem „Tisk – pranýř současnosti“ K. Thueová připomněla historii honů na čarodějnice ve středověku a přirovnala novinářskou zprávu v Bergens Tidende o účtech mezi Dr. R. a jeho nespokojenými pacientkami k novodobému honu na čarodějnice. který koná tisk. Zdůraznila. že doktor nemohl odpovědět. neboť povinnost mlčenlivosti mu brání. aby se odvolal na velkou skupinu pacientů. kteří jsou spokojeni, a nemohl uvést. že tito tvoří převážnou většinu jeho klientů.

Druhý článek napsal R. Steinsvik pod názvem „Každý případ má dvě strany“ a uvedl:

„Jsme znepokojeni nedávnými útoky na praxi Dr. R. Jsme skupina třiceti osob. společné máme to. že jsme nebo jsme byli pacienty doktora R. Jsme spokojeni s léčbou a rovněž se službami a péčí. které se nám dostalo po chirurgickém zákroku i v průběhu dalšího léčení.
Každý případ má dvě strany a doufáme. že těmito slovy jsme přesvědčili o svém názoru na lékaře i o jeho zkušenostech.“

D. Administrativní stížnost bývalých pacientů Dr. R.

17. Po zveřejnění článků v Bergens Tidende sedmnáct bývalých pacientů podalo u zdravotnických orgánů stížnost na Dr. R. Dne 8. října 1986 pan Eskeland. znalec jmenovaný pro zhodnocení situace. došel k závěru. že není důvod kritizovat chirurgickou péči Dr. R. o pacienty. Pan Eskeland prohlásil. že komplikace. kterých se stížnost týkala. jsou v chirurgii obvyklé a čas od času k nim dochází. avšak nemají souvislost s pochybeními v činnosti Dr. R.

V jednom případě kritizoval Dr. R. za to. že odcestoval do zahraničí. aniž informoval nedávno operovaného pacienta. Pan Eskeland zjistil, že při srovnání velkého počtu pacientů ošetřených Dr. R., přibližně 8000 v období mezi rokem 1975 až 1986. je počet podaných stížností nízký. S ohledem na to. že články publikované v Bergens Tidende vyzývaly bývalé pacienty Dr. R., aby podali stížnost, je překvapující. že jich nebylo více.

18. Dne 3. listopadu 1986 se zdravotní ředitelství rozhodlo nepodnikat žádné další kroky. neboť došlo k závěru. že Dr. R. se nedopustil profesní chyby.

E. Proces pro pomluvu zahájený Dr. R.

19. Po zveřejnění novinových článků měl Dr. R. méně pacientů a dostal se do finančních obtíží. V dubnu 1989 musel ukončit praxi.

20. V mezidobí. 22. června 1987. podal Dr. R. žalobu pro pomluvu proti žadatelům a požadoval náhradu škod. Rozsudkem z 12. dubna 1989 Městský soud v Bergenu nařídil žadatelům, aby zaplatili Dr. R. celkem 1 369 500 NOK na náhradu peněžité a nepeněžité škody a na náklady. Soud konstatoval. že ekonomické ztráty Dr. R. by dosáhly několika miliónů korun a hodnocení bylo provedeno na základě volné úvahy. Soud zjistil, že jakkoli byla kritika Dr. R. provedena nevhodným způsobem a zničila důvěru veřejnosti v jeho schopnosti chirurga. přesto si ji zavinil sám hlavně svým chováním. Soud proto považoval za odpovídající snížit požadovanou náhradu o více než 75 %.

21. Jak žadatelé, tak Dr. R. se proti rozsudku odvolali k Vyššímu soudu v Gulatingu. Soud rozhodl ve prospěch žadatelů. když mimo jiné uvedl:

„Po provedení dokazování Vyšší soud konstatuje. že články v podstatě korektně popisují zážitky žen tak. jak je samy prožily. Jako svědkyně působily dojmem. že články v novinách jejich tvrzení zmírnily. Vyšší soud je shledává věrohodnými a nemá důvod nevěřit. že jejich subjektivní zážitky odpovídají tomu, co se skutečně stalo – jinými slovy. měly důvody pro své pocity tak. jak byly v novinách popsány. Vyšší soud se neopírá výlučně o prohlášení těchto tří žen. Prokázáno je rovněž. že mnoho žen kontaktovalo noviny s podobnými příběhy. Poté. co byl publikován článek 7. 3. května 1986 spolu s výzvou N. H. k ženám. aby se sjednotily k podání žaloby. byl získán kontakt na mnohem více žen. Vyšší soud shledává. že těchto žen bylo více než sto. Tento názor je založen především na výpovědích druhého a třetího žadatele a N. H. a některých z těchto žen. které rovněž svědčily před Vyšším soudem. Tyto svědkyně jsou však pouze menší částí všech žen. které kontaktovaly Bergens Tidende a N. H. Celkem čtrnáct nespokojených žen vypovědělo stejně jako manžel jedné ze žen. Jde o téměř stejný příběh. který se ve výpovědích opakuje znovu a znovu: došlo ke komplikacím nebo výsledek byl špatný a následná péče Dr. R. byla pociťována jako neuspokojivá. prováděná s malým zájmem. nervozitou a neochotou. Několik žen prohlásilo. že Dr. R. zřejmě neměl pochopení pro jejich duševní i fyzickou bolest a nepohodlí. Některé z nich měly pocit. že Dr. R. by se raději omezil jen na operaci a nestaral se o vhodnou pooperační léčbu. Některé z žen se domnívaly. že pooperační péče Dr. R. možná nebyla vhodná. Několikrát se opakovalo. že mnoho žen bylo dotčeno spěchem Dr. R., pokud šlo o finanční stránku – chtěl platbu předem. nebyl ochoten přijmout šeky a nedal účet bez výslovné žádosti."

Na základě výše uvedeného Vyšší soud považuje za prokázané. že Dr. R. provozoval svou praxi způsobem. který vedl u žen. které měly komplikace. k zážitkům navozujícím oprávněný pocit špatné péče. obavy z poskytnuté léčby a v několika případech měly důvod ke strachu vyvolanému chováním Dr. R. Dále Vyšší soud shledává. že zážitky popsané v článku z 2. května 1986 jsou vzorkem těch. které mělo mnoho jiných žen.

Vyšší soud tedy konstatuje. že ženy. o kterých se zmiňuje článek z 2. května 1986. nebyly zvláště citlivé a neměly přehnaná očekávání. ale jejich příběhy jsou střízlivým a rozumně subjektivním vylíčením toho. co se stalo. S ohledem na dostupné informace o stížnostech dalších žen Vyšší soud rovněž shledává. že nejde o záležitost jednoho nebo dvou mimořádných vybočení. Pokud jde o Dr. R., lze považovat za dostatečně prokázané. že velmi často. když se stalo něco. co vyžadovalo zvláštní pozornost po operaci. se choval nevhodně. Nelze říci, že se choval nevhodně ve většině případů nebo v jejich velkém množství. Jde asi o menší počet případů. A je nutno zdůraznit. že nebylo řečeno nic. co by prokazovalo. že chyba byla na straně Dr. R. jakožto chirurga. Ale skutečnost. že v určitém počtu případů se Dr. R. choval nevhodně. je základem pro dovolenou kritiku. která byla v novinách zveřejněna.

Je třeba se odvolat na výše uvedené právo veřejnosti a zákazníka na informace a na jejich právo nezúčastnit se pro svou bezpečnost. Je třeba zdůraznit. že lidé. kteří kontaktovali Bergens-Tidende na počátku. Tak učinili v reakci na článek z 5. března 1986. ve kterém byla praxe Dr. R. popsána bez zmínky o jejich stinných stránkách. Bergens Tidende prohlašuje. že na základě článku z 5. března cítil povinnost, aby zazněla i kritika, což považuje Vyšší soud za pochopitelné.

Dne 3. května 1986 Bergens Tidende publikoval článek. ve kterém N. H. popisovala své vlastní zážitky z léčby na klinice Dr. R. a vyzývala ženy v podobné situaci. aby se spojily k soudnímu řízení proti doktorovi. Vyšší soud má za prokázané. že stejným způsobem jako u tří žen v článku z 2. května zážitky N. H. byly popsány korektně a její subjektivní pocity byly odůvodněně podloženy tím. co se stalo. To samé se týká popisu zážitku „dvaceti šesti leté dámy z Bergenu" ze dne 5. května. Vyšší soud rovněž s uspokojením konstatuje. že to, co bylo řečeno téhož dne o telefonních hovorech pro N. H. („Telefonická bouře …") je pravdivé. …

Pokud jde o vylíčení zážitků žen. to. co bylo popsáno v Bergens Tidende. je ve své podstatě pravdivé.

Z jejich osobních zážitků lze získat obrázek. jak by léčba u Dr. R. mohla dopadnout, a to nejen výjimečně.

Nejdramatičtější část prohlášení. kterou Dr. R. napadl. je důrazná zpráva o výsledcích léčby u Dr. R. kde jsou uvedeny výrazy jako „znetvoření. zničený život. zmrzačení“ a podobně. Je zcela zřetelné. že tato prohlášení popisují výsledky léčby u Dr. R. Avšak nic v nich nenaznačuje. že Dr. R. je neschopný chirurg. Lze předpokládat. že čtenáři novin jsou si vědomi. že špatný výsledek operace nemusí být důsledkem nedostatečné zručnosti chirurga. Žaloba tvrdí. že použití výrazů jako „zničený. znetvořený“ apod. navozuje činnost. která vede ke zničení a znetvoření. a čtenář proto okamžitě věří. že nějaká osoba – v tomto případě Dr. R. – je takovou činností vinna. Vyšší soud toto neshledává a z lingvistického hlediska lze považovat tato prohlášení za tvrzení. která se výlučně vztahují k objektivnímu výsledku.

… opakovalo, že mnoho žen bylo dotčeno spěchem Dr. R., pokud šlo o finanční stránku – chtěl platbu předem, nebyl ochoten přijmout šeky a nedal účet bez výslovné žádosti.

Na základě výše uvedeného Vyšší soud považuje za prokázané, že Dr. R. provozoval svou praxi způsobem, který vedl u žen, které měly komplikace, k zážitkům navozujícím oprávněný pocit špatné péče, obavy z poskytnuté léčby a v několika případech měly důvod ke strachu vyvolanému chováním Dr. R. Dále Vyšší soud shledává, že zážitky popsané v článku z 2. května 1986 jsou vzorkem těch, které mělo mnoho jiných žen.

Vyšší soud tedy konstatuje, že ženy, o kterých se zmiňuje článek z 2. května 1986, nebyly zvláště citlivé a neměly přehnaná očekávání, ale jejich příběhy jsou střízlivým a rozumně subjektivním vylíčením toho, co se stalo. S ohledem na dostupné informace o stížnostech dalších žen Vyšší soud rovněž shledává, že nejde o záležitost jednoho nebo dvou mimořádných vybočení. Pokud jde o Dr. R., lze považovat za dostatečně prokázané, že velmi často, když se stalo něco, co vyžadovalo zvláštní pozornost po operaci, se choval nevhodně. Nelze říci, že se choval nevhodně ve většině případů nebo v jejich velkém množství. Jde asi o menší počet případů.

A je nutno zdůraznit, že nebylo řečeno nic, co by prokazovalo, že chyba byla na straně Dr. R. jakožto chirurga. Ale skutečnost, že v určitém počtu případů se Dr. R. choval nevhodně, je základem pro dovolenou kritiku, která byla v novinách zveřejněna. Je třeba se odvolat na výše uvedené právo veřejnosti a zákazníka na informace a na jejich právo nezúčastnit se pro svou bezpečnost. Je třeba zdůraznit, že lidé, kteří kontaktovali Bergens Tidende na počátku, tak učinili v reakci na článek z 5. března 1986, ve kterém byla praxe Dr. R. popsána bez zmínky o jejich stinných stránkách. Bergens Tidende prohlašuje, že na základě článku z 5. března cítil povinnost, aby zazněla i kritika, což považuje Vyšší soud za pochopitelné.

Dne 3. května 1986 Bergens Tidende publikoval článek, ve kterém N. H. popisovala své vlastní zážitky z léčby na klinice Dr. R. a vyzývala ženy v podobné situaci, aby se spojily k soudnímu řízení proti doktorovi. Vyšší soud má za prokázané, že stejným způsobem jako u tří žen v článku z 2. května zážitky N. H. byly popsány korektně a její subjektivní pocity byly odůvodněně podloženy tím, co se stalo. To samé se týká popisu zážitku „dvaceti šesti leté dámy z Bergenu“ ze dne 5. května. Vyšší soud rovněž s uspokojením konstatuje, že to,
co bylo řečeno téhož dne o telefonních hovorech pro N. H. („Telefonická bouře …“) je pravdivé.

Pokud jde o vylíčení zážitků žen, to, co bylo popsáno v Bergens Tidende, je ve své podstatě pravdivé. Z jejich osobních zážitků lze získat obrázek, jak by léčba u Dr. R. mohla dopadnout, a to nejen výjimečně.

Nejdramatičtější část prohlášení, kterou Dr. R. napadl, je důrazná zpráva o výsledcích léčby u Dr. R.,

kde jsou uvedeny výrazy jako „znetvoření, zničený život, zmrzačení“ a podobně. Je zcela zřetelné, že tato prohlášení popisují výsledky léčby u Dr. R. Avšak nic v nich nenaznačuje, že Dr. R. je neschopný chirurg. Lze předpokládat, že čtenáři novin jsou si vědomi, že špatný výsledek operace nemusí být důsledkem nedostatečné zručnosti chirurga. Žaloba tvrdí, že použití výrazů jako „zničený, znetvořený“ apod. navozuje činnost, která vede ke zničení a znetvoření, a čtenář proto okamžitě věří, že nějaká osoba – v tomto případě Dr. R. – je takovou činností vinna. Vyšší soud toto neshledává a z lingvistického hlediska lze považovat tato prohlášení za tvrzení, která se výlučně vztahují k objektivnímu výsledku.

Další otázkou je, zda tato prohlášení jsou zavádějící, protože vyvolávají dojem, že následky jsou závažnější, než tomu skutečně je. Vyšší soud neshledává, že by tomu tak bylo v tomto případě – zejména, pokud si uvědomuje, že se diskutuje o způsobu podání zprávy o subjektivních názorech žen. „Znetvořený“ v tomto případě znamená ošklivé poznamenání něčího těla a podle názoru Vyššího soudu žena, která tento výraz použila podle Bergens Tidende, k tomu měla dobrý důvod. Totéž lze říci o „zmrzačení“. Předpokládejme, že „zničený“ lze chápat jako příliš silný výraz, který však lze ospravedlnit v případě ženy, jejíž prsa mají velké jizvy nebo jsou převislá, tvrdá nebo citlivá na dotek. V tomto ohledu je třeba posoudit nejen dopad na vztah s manželem, ale i jiné aspekty – je nutno si představit, co to znamená nemoci obejmout vlastní dítě nebo vnouče z důvodu tvrdých nebo citlivých prsou. Podle zjištění soudu na základě svědeckých výpovědí toto patřilo k mnoha důvodům, pro které použil deník takové výrazy.

Tyto výroky nelze považovat za vedoucí k přímému zpochybnění chirurgických dovedností Dr. R. a Bergens Tidende rovněž netvrdil, že zde tyto dovednosti nebyly. Jak jednotlivá prohlášení, tak články ve svém souhrnu vyznívají tak, že je sporné, zda Dr. R. vždy poskytl standardní lékařskou péči.

Ve světle informací byla tato otázka na místě, několik žen ji položilo a kdokoli si přečte samotný popis skutečnosti, může si ji jistě také položit. Nelze proto považovat za nezákonné, že Bergens Tidende tuto otázku otevřel.

Dr. R. si rovněž stěžuje, že Bergens Tidende proti němu vedl skutečnou kampaň a pronásledoval ho. Vyšší soud se nedomnívá, že jde o tento případ. Zejména se deník mohl oprávněně domnívat, že každá žena by si měla dvakrát rozmyslet, než vyhledá konzultaci u Dr. R., a napsat články s tímto vědomím.

Ve stručnosti lze názor Vyššího soudu shrnout následovně:

V praxi Dr. R. se vyskytl nezanedbatelný počet případů špatné následné péče a chování a podobných problémů, což dalo mnoha ženám důvodný základ pro rozčarování a pocit špatné péče. Vyšší soud opírá toto hodnocení důkazů především o shodná prohlášení žen před soudem. Bergens Tidende měl právo o tom psát a opakovat subjektivní názory žen na léčbu. Deník to učinil způsobem, který byl ve všech podstatných náležitostech korektní. Pokud novinové články mohly vyvolat dojem, že jsou důvody zpochybňovat profesionální schopnosti
Dr. R., nešlo o více než podezření, které jeho chování dostatečně odůvodňovalo a o kterém je proto správné podat zprávu. Pokud to vedlo k finančním ztrátám Dr. R., je to založeno na obzvlášť citlivé podstatě jeho činnosti.

22. Dr. R. se proti výše uvedenému rozhodnutí odvolal k Nejvyššímu soudu. Ve svém podání tvrdil, že rozhodnutí městského soudu bylo v podstatě správné. pouze nemělo dojít ke krácení satisfakce na základě nedostatků z jeho strany. Podle jeho názoru i kdyby bylo přijato hodnocení důkazů k zanedbání péče a následků, které provedl Vyšší soud. mělo by to pouze zanedbatelný vliv na výši náhrady. Mimo jiné tvrdil. že novinové články vedly k jeho veřejné popravě jakožto plastického chirurga tím. že výrazně zdůraznily neúspěšné operace a čtenáři získali dojem. že je neschopný. Dále

mu nebyla dána řádná možnost na kritiku odpovědět dříve. než byly články zveřejněny. Podle jeho názoru byl žalovaný očividně nedbalý.

Žadatelé zdůraznili. že napadené novinové články se týkaly především situace velkého počtu žen. se kterými byl deník v kontaktu. přímo nebo nepřímo. a které si stěžovaly na nedostatečnou péči a následky po neúspěšné operaci. Články sdělovaly pocity žen a jejich frustraci tak. jak ji samy svými slovy vyjádřily. Zda je Dr. R. dobrý nebo špatný chirurg. nebylo rozhodující.

23. Dne 22. prosince 1992 odvolací senát Nejvyššího soudu zamítl odvolání co do hodnocení důkazů Vyšším soudem ohledně nedostatečné péče Dr. R. a následků způsobených jeho pacientkám a připustil odvolání ohledně zbylého nároku.

24. Ve svém rozhodnutí z 23. března 1994 Nejvyšší soud rozhodl ve prospěch Dr. R. a přiznal mu náhradu škod a výdajů v celkové výši 4 709 861 NOK. Soudce Backer prohlásil. mimo jiné. jménem jednomyslného senátu:

„Úvodem konstatuji. že noviny samozřejmě mají právo zdůraznit sporné aspekty kosmetické chirurgie a doložit tato tvrzení informací o nešťastných příhodách. Mají rovněž právo kriticky poukázat na činnost individuálního chirurga a zde musí mít novináři široký prostor pro možné subjektivní úvahy. Avšak nepochybně nesprávné faktické informace negativního charakteru je třeba považovat za pomlouvačné. Skutečnost. Že noviny pouze opakují obvinění jiných osob. není v souladu s ustálenou rozhodovací praxí v zásadě omluvou.

Proto bude nezbytné posoudit obsah jednotlivých článků ve vztahu k právní úpravě pomluvy. Při výkladu stánků je třeba vyjít z toho. jaký dojem učiní jako celek na běžného čtenáře. neboť podstatně větší důraz je kladen na titulky a úvod než na samotný text. psaný normálním písmem. Vyšší soud vyšel z úvahy. že zvláště zaujatý čtenář si podrobně přečte celou reportáž a tím získá vyváženější názor oproti čtenáři. který reportáž pouze přelétne. Shledávám obtížným přikládat této úvaze zvláštní význam. Dokonce i ti. kteří si přečtou celou reportáž. budou snadno ovlivněni hodnocením obsaženým v titulcích. atd. Dále. reportáž se obrací k celé veřejnosti, a tak ovlivní celou lékařovu pověst. Na rozdíl od Vyššího soudu se nedomnívám. že lze obecně předpokládat. že si čtenáři budou vědomi toho. že špatný výsledek operace nemusí být nutně důsledkem nedostatečné zručnosti chirurga. …

Novinová zpráva z 2. května 1986 byla založena na pozitivních článcích z 5. března a komentářích. Které noviny obdržely od nespokojených pacientů. Popisovala situaci tří žen. které podstoupily operaci prsou s vložením silikonových implantátů a následně měly problémy. Na straně jedna je titulek přes dva sloupce „Zkrášlení skončilo znetvořením“. doložený obrázkem ženských prsou znetvořených jizvami. V popisku bylo napsáno: „Zaplatily jsme tisíce korun a jediné. čeho jsem dosáhly. je znetvoření a zničený život.“

Uvnitř novin byla vyhrazena reportáži celá jedna stránka. Titulek přes sedm sloupců tvrdí: „Ženy poznamenané kosmetickou chirurgií na celý život.“ Ten samý obrázek jako na první straně sahá přes pět sloupců. Pod obrázkem je napsáno: „Ohromné jizvy. svraštělá prsa a dlouhý. bolestivý zánět jsou výsledkem kosmetické chirurgie u této ženy.“

Článek začíná třemi podtitulky. ve kterých stojí:

„Zaplatila jsem 6000 NOK a jediné. co jsem získala. bylo poškození.“ „Mírně řečeno hořce lituji. Jsem doživotně zničena a nikdy to již nebudu já.“ „Bolest byla nesnesitelná. Během několika dní jsem se změnila v ustrašený. třesoucí se uzlíček nervů a myslela jsem si. že zemřu.“

Z prohlášení žen v článku vyplývá. že kontaktovaly Dr. R. v důsledku zánětu a dalších komplikací a že byly nešťastné z toho. jaká jim byla poskytnuta péče. Chápu to tak. že se to týká jak služby. tak výsledku léčení.

Na konci strany je rozhovor s Dr. R. s titulkem „Vždy budou nespokojení pacienti“. V průběhu řízení tvrdil třetí žadatel. že dne 30. dubna kontaktoval Dr. R. a požádal ho. aby se vyjádřil. S tím. že tři

ženy prohlásily. že ho zprostily povinné mlčenlivosti. Avšak s odvoláním na tuto povinnost Dr. R. komentář k případům odmítl.

16. Dne 14. května 1986 Bergens Tidende otiskl dva články, které se vyjadřovaly k dříve otištěným kritickým materiálům.

V prvním článku s titulkem „Tisk – pranýř současnosti“ K. Thueová připomněla historii honů na čarodějnice ve středověku a přirovnala novinářskou zprávu v Bergens Tidende o účtech mezi Dr. R. a jeho nespokojenými pacientkami k novodobému honu na čarodějnice, který koná tisk. Zdůraznila, že doktor nemohl odpovědět, neboť povinnost mlčenlivosti mu brání, aby se odvolal na velkou skupinu pacientů, kteří jsou spokojeni, a nemohl uvést, že tito tvoří převážnou většinu jeho klientů.

Druhý článek napsal R. Steinsvik pod názvem „Každý případ má dvě strany“ a uvedl:

„Jsme znepokojeni nedávnými útoky na praxi Dr. R. Jsme skupina třiceti osob, společné máme to, že jsme nebo jsme byli pacienty doktora R. Jsme spokojeni s léčbou a rovněž se službami a péčí, které se nám dostalo po chirurgickém zákroku i v průběhu dalšího léčení.

Každý případ má dvě strany a doufáme, že těmito slovy jsme přesvědčili o svém názoru na lékaře i o jeho zkušenostech.“

D. Administrativní stížnost bývalých pacientů Dr. R.

17. Po zveřejnění článků v Bergens Tidende sedmnáct bývalých pacientů podalo u zdravotnických orgánů stížnost na Dr. R. Dne 8. října 1986 pan Eskeland, znalec jmenovaný pro zhodnocení situace, došel k závěru, že není důvod kritizovat chirurgickou péči Dr. R. o pacienty. Pan Eskeland prohlásil, že komplikace, kterých se stížnost týkala, jsou v chirurgii obvyklé a čas od času k nim dochází, avšak nemají souvislost s pochybeními v činnosti Dr. R.

V jednom případě kritizoval Dr. R. za to, že odcestoval do zahraničí, aniž informoval nedávno operovaného pacienta. Pan Eskeland zjistil, že při srovnání velkého počtu pacientů ošetřených Dr. R., přibližně 8000 v období mezi rokem 1975 až 1986, je počet podaných stížností nízký. S ohledem na to, že články publikované v Bergens Tidende vyzývaly bývalé pacienty Dr. R., aby podali stížnost, je překvapující, že jich nebylo více.

18. Dne 3. listopadu 1986 se zdravotní ředitelství rozhodlo nepodnikat žádné další kroky, neboť došlo k závěru, že Dr. R. se nedopustil profesní chyby.
E. Proces pro pomluvu zahájený Dr. R.

19. Po zveřejnění novinových článků měl Dr. R. méně pacientů a dostal se do finančních obtíží. V dubnu 1989 musel ukončit praxi.

20. V mezidobí, 22. června 1987, podal Dr. R. žalobu pro pomluvu proti žadatelům a požadoval náhradu škod. Rozsudkem z 12. dubna 1989 Městský soud v Bergenu nařídil žadatelům, aby zaplatili Dr. R. celkem 1 369 500 NOK na náhradu peněžité a nepeněžité škody a na náklady. Soud konstatoval, že ekonomické ztráty Dr. R. by dosáhly několika miliónů korun a hodnocení bylo provedeno na základě volné úvahy. Soud zjistil, že jakkoli byla kritika Dr. R. provedena nevhodným způsobem a zničila důvěru veřejnosti v jeho schopnosti chirurga, přesto si ji zavinil sám hlavně svým chováním. Soud proto považoval za odpovídající snížit požadovanou náhradu o více než 75 %.

21. Jak žadatelé, tak Dr. R. se proti rozsudku odvolali k Vyššímu soudu v Gulatingu. Soud rozhodl ve prospěch žadatelů, když mimo jiné uvedl:
„Po provedení dokazování Vyšší soud konstatuje, že články v podstatě korektně popisují zážitky žen tak, jak je

samy prožily. Jako svědkyně působily dojmem, že články v novinách jejich tvrzení zmírnily. Vyšší soud je shledává věrohodnými a nemá důvod nevěřit, že jejich subjektivní zážitky odpovídají tomu, co se skutečně stalo – jinými slovy, měly důvody pro své pocity tak, jak byly v novinách popsány. Vyšší soud se neopírá výlučně o prohlášení těchto tří žen. Prokázáno je rovněž, že mnoho žen kontaktovalo noviny s podobnými příběhy. Poté, co byl publikován článek 7. 3. května 1986 spolu s výzvou N. H. k ženám, aby se sjednotily k podání žaloby, byl získán kontakt na mnohem více žen. Vyšší soud shledává, že těchto žen bylo více než sto. Tento názor je založen především na výpovědích druhého a třetího žadatele a N. H. a některých z těchto žen, které rovněž svědčily před Vyšším soudem. Tyto svědkyně jsou však pouze menší částí všech žen, které kontaktovaly Bergens Tidende a N. H. Celkem čtrnáct nespokojených žen vypovědělo stejně jako manžel jedné ze žen. Jde o téměř stejný příběh, který se ve výpovědích opakuje znovu a znovu: došlo ke komplikacím nebo výsledek byl špatný a následná péče Dr. R. byla pociťována jako neuspokojivá, prováděná s malým zájmem, nervozitou a neochotou. Několik žen prohlásilo, že Dr. R. zřejmě neměl pochopení pro jejich duševní i fyzickou bolest a nepohodlí. Některé z nich měly pocit, že Dr. R. by se raději omezil jen na operaci a nestaral se o vhodnou pooperační léčbu. Některé z žen se domnívaly, že pooperační péče Dr. R. možná nebyla vhodná. Několikrát se opakovalo, že mnoho žen bylo dotčeno spěchem Dr. R., pokud šlo o finanční stránku – chtěl platbu předem, nebyl ochoten přijmout šeky a nedal účet bez výslovné žádosti."

Na základě výše uvedeného Vyšší soud považuje za prokázané, že Dr. R. provozoval svou praxi způsobem, který vedl u žen, které měly komplikace, k zážitkům navozujícím oprávněný pocit špatné péče, obavy z poskytnuté léčby a v několika případech měly důvod ke strachu vyvolanému chováním Dr. R. Dále Vyšší soud shledává, že zážitky popsané v článku z 2. května 1986 jsou vzorkem těch, které mělo mnoho jiných žen.

Vyšší soud tedy konstatuje, že ženy, o kterých se zmiňuje článek z 2. května 1986, nebyly zvláště citlivé a neměly přehnaná očekávání, ale jejich příběhy jsou střízlivým a rozumně subjektivním vylíčením toho, co se stalo. S ohledem na dostupné informace o stížnostech dalších žen Vyšší soud rovněž shledává, že nejde o záležitost jednoho nebo dvou mimořádných vybočení. Pokud jde o Dr. R., lze považovat za dostatečně prokázané, že velmi často, když se stalo něco, co vyžadovalo zvláštní pozornost po operaci, se choval nevhodně. Nelze říci, že se choval nevhodně ve většině případů nebo v jejich velkém množství. Jde asi o menší počet případů.

A je nutno zdůraznit, že nebylo řečeno nic, co by prokazovalo, že chyba byla na straně Dr. R. jakožto chirurga. Ale skutečnost, že v určitém počtu případů se Dr. R. choval nevhodně, je základem pro dovolenou kritiku, která byla v novinách zveřejněna. Je třeba se odvolat na výše uvedené právo veřejnosti a zákazníka na informace a na jejich právo nezúčastnit se pro svou bezpečnost. Je třeba zdůraznit, že lidé, kteří kontaktovali Bergens Tidende na počátku, tak učinili v reakci na článek z 5. března 1986, ve kterém byla praxe Dr. R. popsána bez zmínky o jejich stinných stránkách. Bergens Tidende prohlašuje, že na základě článku z 5. března cítil povinnost, aby zazněla i kritika, což považuje Vyšší soud za pochopitelné.

Dne 3. května 1986 Bergens Tidende publikoval článek, ve kterém N. H. popisovala své vlastní zážitky z léčby na klinice Dr. R. a vyzývala ženy v podobné situaci, aby se spojily k soudnímu řízení proti doktorovi. Vyšší soud má za prokázané, že stejným způsobem jako u tří žen v článku z 2. května zážitky N. H. byly popsány korektně a její subjektivní pocity byly odůvodněně podloženy tím, co se stalo. To samé se týká popisu zážitku „dvacetišestileté dámy z Bergenu" ze dne 5. května. Vyšší soud rovněž s uspokojením konstatuje, že to, co bylo řečeno téhož dne o telefonních hovorech pro N. H. („Telefonická bouře …") je pravdivé. Pokud jde o vylíčení zážitků žen, to, co bylo popsáno v Bergens Tidende, je ve své podstatě pravdivé. Z jejich osobních zážitků lze získat obrázek, jak by léčba u Dr. R. mohla dopadnout, a to nejen výjimečně.

Nejdramatičtější část prohlášení, kterou Dr. R. napadl, je důrazná zpráva o výsledcích léčby u Dr. R., kde jsou uvedeny výrazy jako „znetvoření, zničený život, zmrzačení" a podobně. Je zcela zřetelné, že tato prohlášení popisují výsledky léčby u Dr. R. Avšak nic v nich nenaznačuje, že Dr. R. je neschopný

chirurg. Lze předpokládat, že čtenáři novin jsou si vědomi, že špatný výsledek operace nemusí být důsledkem nedostatečné zručnosti chirurga.

21. Jak žadatelé, tak Dr. R .se proti rozsudku odvolali k Vyššímu soudu v Gulatingu. Soud rozhodl ve prospěch žadatelů. když mimo jiné uvedl:
„Po provedení dokazování Vyšší soud konstatuje, že články v podstatě korektně popisují zážitky žen tak. jak je samy prožily. Jako svědkyně působily dojmem, že články v novinách jejich tvrzení zmírnily. Vyšší soud je shledává věrohodnými a nemá důvod nevěřit, že jejich subjektivní zážitky odpovídají tomu, co se skutečně stalo – jinými slovy, měly důvody pro své pocity tak, jak byly v novinách popsány. Vyšší soud se neopírá výlučně o prohlášení těchto tří žen. Prokázáno je rovněž, že mnoho žen kontaktovalo noviny s podobnými příběhy. Poté, co byl publikován článek 7. 3. května 1986 spolu s výzvou N. H. k ženám, aby se sjednotily k podání žaloby, byl získán kontakt na mnohem více žen. Vyšší soud shledává, že těchto žen byl více než sto. Tento názor je založen především na výpovědích druhého a třetího žadatele a N. H. a některých z těchto žen, které rovněž svědčily před Vyšším soudem. Tyto svědkyně jsou však pouze menší částí všech žen, které kontaktovaly Bergens Tidende a N. H. Celkem čtrnáct nespokojených žen vypovědělo stejně jako manžel jedné ze žen. Jde o téměř stejný příběh, který se ve výpovědích opakuje znovu a znovu: došlo ke komplikacím nebo výsledek byl špatný a následná péče Dr. R. byla pociťována jako neuspokojivá, prováděná s malým zájmem, nervozitou a neochotou. Několik žen prohlásilo, že Dr. R. zřejmě neměl pochopení pro jejich duševní i fyzickou bolest a nepohodli. Některé z nich měly pocit, že Dr. R. by se raději omezil jen na operaci a nestaral se o vhodnou pooperační léčbu. Některé z žen se domnívaly, že pooperační péče Dr. R. možná nebyla vhodná. Několikrát se opakovalo, že mnoho žen bylo dotčeno spěchem Dr. R … pokud šlo o finanční stránku – chtěl platbu předem, nebyl ochoten přijmout šeky a nedal účet bez výslovné žádosti.“

Na základě výše uvedeného Vyšší soud považuje za prokázané, že Dr. R. provozoval svou praxi způsobem, který vedl u žen, které měly komplikace, k zážitkům navozujícím oprávněný pocit špatné péče. obavy z poskytnuté léčby a v několika případech měly důvod ke strachu vyvolanému chováním Dr. R. Dále Vyšší soud shledává, že zážitky popsané v článku z 2. května 1986 jsou vzorkem těch, které mělo mnoho jiných žen.

Vyšší soud tedy konstatuje, že ženy, o kterých se zmiňuje článek z 2. května 1986, nebyly zvláště citlivé a neměly přehnaná očekávání. ale jejich příběhy jsou střízlivým a rozumně subjektivním vylíčením toho, co se stalo. S ohledem na dostupné informace o stížnostech dalších žen Vyšší soud rovněž shledává, že nejde o záležitost jednoho nebo dvou mimořádných vybočení. Pokud jde o Dr. R., lze považovat za dostatečně prokázané, že velmi často. když se stalo něco, co vyžadovalo zvláštní pozornost po operaci, se choval nevhodné. Nelze říci, že se choval nevhodně ve většině případů nebo v jejich velkém množství. Jde asi o menší počet případů

A je nutno zdůraznit, že nebylo řečeno nic. co by prokazovalo, že chyba byla na straně Dr. R. jakožto chirurga. Ale skutečnost, že v určitém počtu případů se Dr. R. choval nevhodně. je základem pro dovolenou kritiku. která byla v novinách zveřejněna. Je třeba se odvolat na výše uvedené právo veřejnosti a zákazníka na informace a na jejich právo nezúčastnit se pro svou bezpečnost. Je třeba zdůraznit, že lidé, kteří kontaktovali Bergens Tidende na počátku, tak učinili v reakci na článek z 5. března 1986, ve kterém byla praxe Dr. R. popsána bez zminky o jejich stinných stránkách. Bergens Tidende prohlašuje, že na základě článku z 5. března cítil povinnost, aby zazněla i kritika, což považuje Vyšší soud za pochopitelné.

Dne 3. května 1986 Bergens Tidende publikoval článek. ve kterém N. H. popisovala své vlastní zážitky z léčby na klinice Dr. R. a vyzývala ženy v podobné situaci, aby se spojily k soudnímu řízení proti doktorovi. Vyšší soud má za prokázané, že stejným způsobem jako u tří žen v článku z 2. května zážitky N. H. byly popsány korektně a její subjektivní pocity byly odůvodněně podloženy tím, co se stalo. To samé se týká popisu zážitku «dvaceti šesti leté dámy z Bergenu»ze dne 5. května. Vyšší soud rovněž s uspokojením konstatuje. že to, co bylo řečeno téhož dne o telefonních hovorech pro N. H. («Telefonická bouře … ») je pravdivé. …

Pokud jde o vyličení zážitků žen, to, co bylo popsáno v Bergens Tidende, je ve své podstatě pravdivé. Z jejich osobních zážitků lze získat obrázek, jak by léčba u Dr. R. mohla dopadnout, a to nejen výjimečně.

Nejdramatičtější část prohlášení, kterou Dr. R. napadl, je důrazná zpráva o výsledcích léčby u Dr. R. kde jsou uvedeny výrazy jako «znetvoření. zničený život. zmrzačení» a podobně. Je zcela zřetelné, že tato prohlášení popisují výsledky léčby u Dr. R. Avšak nic v nich nenaznačuje, že Dr. R. je neschopný chirurg. Lze předpokládat, že čtenáři novin jsou si vědomi, že špatný výsledek operace nemusí být důsledkem nedostatečné zručnosti chirurga. Žaloba tvrdí, že použití výrazů jako «zničený, znetvořený» apod. navozuje činnost, která vede ke zničení a znetvoření. a čtenář proto okamžitě věří. že nějaká osoba – v tomto případě Dr. R. – je takovou činností vinna. Vyšší soud toto neshledává a z lingvistického hlediska lze považovat tato prohlášení za tvrzení. která se výlučně vztahují k objektivnímu výsledku.

Další otázkou je, zda tato prohlášení jsou zavádějící, protože vyvolávají dojem, že následky jsou závažnější, než tomu skutečně je. Vyšší soud neshledává, že by tomu tak bylo v tomto případě – zejména, pokud si uvědomuje, že se diskutuje o způsobu podání zprávy o subjektivních názorech žen. «Znetvořený» v tomto případě znamená ošklivé poznamenání něčího těla a podle názoru Vyššího soudu žena, která tento výraz použila podle Bergens Tidende, k tomu měla dobrý důvod. Totéž lze říci o «zmrzačení». Předpokládejme, že zničený lze chápat jako příliš silný výraz, který však lze ospravedlnit v případě ženy. jejíž prsa mají velké jizvy nebo jsou převislá, tvrdá nebo citlivá na dotek. V tomto ohledu je třeba posoudit nejen dopad na vztah s manželem, ale i jiné aspekty – je nutno si představit, co to znamená nemoci obejmout vlastní dítě nebo vnouče z důvodu tvrdých nebo citlivých prsou. Podle zjištění soudu na základě svědeckých výpovědí toto patřilo k mnoha důvodům, pro které použil deník takové výrazy.

Ve stručnosti lze názor Vyššího soudu shrnout následovně:

V praxi De. R. se vyskytl nezanedbatelný počet případu špatné následné péče a chování a podobných problémů. To dalo mnoha ženám důvodný základ pro rozčarování a pocit špatné péče. Vyšší soud opírá toto hodnocení důkazů především o shodná prohlášení žen před soudem. Bergens Tidende měl právo o tom psát a opakovat subjektivní názory žen na léčbu. Deník to učinil způsobem, který byl ve všech podstatných náležitostech korektní. Pokud novinové články mohly vyvolat dojem, že jsou důvody zpochybňovat profesionální schopnosti Dr. R., nešlo o více než podezření, které jeho chování dostatečně odůvodňovalo a o kterém je proto správné podat zprávu. Pokud to vedlo k finančním ztrátám Dr. R., je to založeno na obzvlášť citlivé podstatě jeho činnosti.

Žadatelé jsou proto zproštění povinnosti platit náhradu škody a Vyšší soud se nebude zabývat rozsahem finančních ztrát Dr. R.
Dále Vyšší soud neshledává důvod pro přiznání nároku na náhradu nepeněžité škody a s odkazem na výše uvedené neshledává, že by některé z vyjádření Bergens Tidende o Dr. R. by bylo nezákonné.“

22. Dr. R. se proti výše uvedenému rozhodnutí odvolal k Nejvyššímu soudu. Ve svém podání tvrdil, že rozhodnuti městského soudu bylo v podstatě správné. pouze nemělo dojít ke krácení satisfakce na základě nedostatků z jeho strany. Podle jeho názoru i kdyby bylo přijato hodnocení důkazů k zanedbání péče a následků. které provedl Vyšší soud. mělo by to pouze zanedbatelný vliv na výši náhrady. Mimo jiné tvrdil, že novinové články vedly k jeho veřejné popravě jakožto plastického chirurga tím, že výrazně zdůraznily neúspěšné operace a čtenáři získali dojem. že je neschopný. Dále mu nebyla dána řádná možnost na kritiku odpovědět dříve, než byly články zveřejněny. Podle jeho názoru byl žalovaný očividně nedbalý. Žadatelé zdůraznili. že napadené novinové články se týkaly především situace velkého počtu žen, se kterými byl deník v kontaktu. přímo nebo nepřímo, a které si stěžovaly na nedostatečnou péči a následky po neúspěšné operaci. Články sdělovaly pocity žen a

jejich frustraci tak. jak ji samy svými slovy vyjádřily. Zda je Dr. R. dobrý nebo špatný chirurg, nebylo rozhodující.

23. Dne 22. prosince 1992 odvolací senát Nejvyššího soudu zamítl odvolání co do hodnocení důkazů Vyšším soudem ohledně nedostatečné péče Dr. R. a následků způsobených jeho pacientkám a připustil odvolání ohledně zbylého nároku.

24. Ve svém rozhodnutí z 23. března 1994 Nejvyšší soud rozhodl ve prospěch Dr. R. a přiznal mu náhradu škod a výdajů v celkové výši 4 709 861 NOK. Soudce Backer prohlásil, mimo jiné. jménem jednomyslného senátu:

„Úvodem konstatuji, že noviny samozřejmě mají právo zdůraznit sporné aspekty kosmetické chirurgie a doložit tato tvrzení informací o nešťastných příhodách. Mají rovněž právo kriticky poukázat na činnost individuálního chirurga a zde musí mít novináři široký prostor pro možné subjektivní úvahy. Avšak nepochybně nesprávné faktické informace negativního charakteru je třeba považovat za pomlouvačné. Skutečnost, že noviny pouze opakují obvinění jiných osob, není v souladu s ustálenou rozhodovací praxí v zásadě omluvou.

Proto bude nezbytné posoudit obsah jednotlivých článků ve vztahu k právní úpravě pomluvy. Při výkladu článků je třeba vyjít z toho, jaký dojem učiní jako celek na běžného čtenáře, neboť podstatně větší důraz je kladen na titulky a úvod než na samotný text, psaný normálním písmem. Vyšší soud vyšel z úvahy, že zvláště zaujatý čtenář si podrobně přečte celou reportáž a tím získá vyváženější názor oproti čtenáři, který reportáž pouze přelétne. Shledávám obtížným přikládat této úvaze zvláštní význam. Dokonce i ti, kteří si přečtou celou reportáž, budou snadno ovlivněni hodnocením obsaženým v titulcích, atd. Dále, reportáž se obrací k celé veřejnosti a tak ovlivní celou lékařovu pověst. Na rozdíl od Vyššího soudu se nedomnívám, že lze obecně předpokládat, že si čtenáři budou vědomi toho, že špatný výsledek operace nemusí být nutně důsledkem nedostatečné zručnosti chirurga. …“

Novinová zpráva z 2. května 1986 byla založena na pozitivních článcích z 5. března a komentářích, které noviny obdržely od nespokojených pacientů. Popisovala situaci tří žen, které podstoupily operaci prsou s vložením silikonových implantátů a následně mely problémy. Na straně jedna je titulek přes dva sloupce «Zkrášlení skončilo znetvořením», doložený obrázkem ženských prsou znetvořených jizvami. V popisku bylo napsáno «Zaplatil jsme tisíce korun a jediné, čeho jsme dosáhly, je znetvoření a zničený život. » Uvnitř novin byla vyhrazena reportáži celá jedna stránka. Titulek přes sedm sloupců tvrdí: «Ženy poznamenané kosmetickou chirurgií na celý život.» Ten samý obrázek jako na první straně sahá přes pět sloupců. Pod obrázkem je napsáno: «Ohromné jizvy, svraštělá prsa a dlouhý, bolestivý zánět jsou výsledkem kosmetické chirurgie u této ženy.» Článek začíná třemi podtitulky, ve kterých stojí:

«Zaplatila jsem 6000 NOK a jediné, co jsem získala, bylo poškození.»

«Mírně řečeno hořce lituji. Jsem doživotně zničena a nikdy to již nebudu já.»

«Bolest byla nesnesitelná. Během několika dní jsem se změnila v ustrašený, třesoucí se uzlíček nervů a myslela jsem si, že umřu.»

Z prohlášení žen v článku vyplývá, že kontaktovaly Dr. R. v důsledku zánětu a dalších komplikací a že byly nešťastné z toho, jak jim byla poskytnuta péče. Chápu to tak, že se to týká jak služby, tak výsledku léčení.

Na konci strany je rozhovor s Dr. R. s titulkem «Vždy budou nespokojení pacienti». V průběhu řízení tvrdil třetí žadatel, že dne 30. dubna kontaktoval Dr. R. a požádal ho, aby se vyjádřil, s tím, že tři ženy prohlásily, že ho zprostily povinné mlčenlivosti. Avšak s odvoláním na tuto povinnost Dr. R. komentář k případům odmítl.

Na konci strany je dále rozhovor s jiným specialistou v kosmetické chirurgii … s titulkem «Náročné formy chirurgie – malý rozdíl mezi úspěchem a neúspěchem.»

Následujícího dne, 3. května 1986, se objevil nový článek. Na titulní straně byl titulek přes dva sloupce: «Žaloba proti doktorovi přes prsa.» Uvnitř novin je titulek přes pět sloupců: «Zahajte řízení s doktorem.» Bývalá pacientka N. H. v něm vysvětluje své zkušenosti podobné těm, které byly předchozího dne zveřejněny. Vyzývá osoby ve stejné situaci, aby se sjednotily proti Dr. R. Je zde rovněž rozhovor s hlavním okresním lékařem, který prohlašuje, že nespokojení pacienti si u něj mohou stěžovat. Dále se zde objevuje článek na pět sloupců s titulkem: «Doktor musí vydat účty.» Je zde uvedeno tvrzení, že Dr. R. pravděpodobně požadoval platby, aniž by za ně vydal účty.

V článku se tvrdí, že by to mohlo zajímat daňové úřady a orgány sociálního zabezpečení.

V článku z 5. května 1986 se objevuje na titulní straně jednosloupcový titulek «12 000 NOK – zničená prsa».

Titulek uvnitř se opakuje přes sedm sloupců s malým dodatkem, který se nevztahuje k jeho obsahu. Zde žena vysvětluje, jak podstoupila dvě operace prsou u Dr. R. se špatným výsledkem. Dále je zde titulek přes čtyři sloupce «Kontrola je fakticky nemožná», kterou následuje rozhovor s vrchním okresním daňovým inspektorem. Přes dva sloupce zasahuje článek v rámu s titulkem «Telefonická bouře: takový rozsah, že jsem nemohla spát», N. H. zde vypráví o svých telefonátech s množstvím žen, které vyprávěly silné příběhy o svých zkušenostech s Dr. R.

V článcích ze 7. května 1986 to pokračuje. Na titulní straně je titulek přes čtyři sloupce: «Telefonická bouře od operovaných osob», Dále je zde dvousloupcový obrázek jednoho z prsů bývalé pacientky G. S .. jehož podstata tkví v tom, že. kromě znetvořujících jizev, nebyly vyňaty stehy. Uvnitř novin je titulek přes pět sloupců: „Telefonická bouře v důsledku kritiky módního doktora. Neměla jsem tušení, že nás je tolik.» N. H. připomíná v rozhovoru, že hovořila nejméně s padesáti osobami, které všechny mohou sdělit své hrozné zážitky. Tři z těchto případů jsou uvedeny. Dále je zde třísloupcový obrázek prsou G. S. K tomu patří titulek přes čtyři sloupce «G. S. (28) byla operována v roce 1984. Stehy ještě nejsou vyňaté.» Článek vysvětluje, že se obrátila na ordinaci Dr. R. po operaci, aby ji byly vyndány stehy, ale bylo jí řečeno, ať tak učiní sama, neboť nejsou k dispozici příslušné kleštičky. Dále je zde článek s titulkem přes tři sloupce «Pravděpodobně žádné vyšetřování», ve kterém je rozhovor s prokurátorem.

V posledním článku z 9. května je na titulní straně zveřejněn čtyřsloupcový titulek: «Doktor přes prsa je vyšetřován». V článku je uvedeno, že na základě podnětu zdravotního ředitele bude zdravotní ředitelství ihned kontaktovat šéflékaře okresu, aby zahájil podrobné vyšetřování Dr. R. a jeho činností, a noviny se zabývají otázkou. zda lékař může přijít o licenci. Uvnitř novin se téže věci dotýká čtyřsloupcový titulek. Dále je zde podobný titulek «Nemohou nic dělat: advokát A. H. z Norské lékařské společnosti sděluje novinám, že společnost
nemůže přezkoumávat stížnosti na výkon lékařské praxe, ale pouze stížnosti, které se týkají lékařova chování a jednání s pacienty».
První otázkou, která se naskýtá při posuzování série článků, je, zda kritika Dr. R. může mít charakter obvinění a jaký může být její obsah. Na jedné straně Dr. R. tvrdí, že je obviněn z nedbalého výkonu činnosti a nedostatky v jeho práci chirurga jsou kladeny na první místo. Na druhé straně žalovaní tvrdí, že kritika se netýká této věci. ale vztahuje se k nedostatečné informovanosti, péči a následné léčbě, která je součástí celkové léčebné péče. Vyšší soud došel k závěru, že byly předloženy důkazy prokazující nedostatky v péči a následné léčbě. Vzhledem k tomu, že v této části rozsudku bylo odvolání co do hodnocení důkazů zamítnuto. Nejvyšší soud je vázán hodnocením, které provedl Vyšší soud.

Články se týkají situace žen, které měly pooperační komplikace nebo se původní operace nepovedla. Pociťuji beznaděj díky výsledkům léčby a stěžují si na neochotu a nedostatek péče ze strany Dr. R., pokud šlo o nápravu.

Podle mého názoru novinové články jsou současně značným útokem na kvalifikaci Dr. R. jakožto kosmetického chirurga, aniž berou dostatečně v úvahu obvyklé riziko neúspěšných operací. Tvrzení. že ženy byly znetvořeny a zničeny na celý život. zejména v článcích z 2. května 1986, které stanoví tón ostatních článků. Lze těžko chápat jinak. než že se značně odvolávají na výsledky léčby, jejíž podstatnou součástí je chirurgický zákrok. Tímto způsobem články rovněž pochopili okresní šéflékař. zdravotní ředitelství a profesor E. Od počátku se zdá, že noviny jsou téhož názoru. V úvodníku z 12. května 1986 vyjadřují uspokojení z toho, že zdravotnické úřady zevrubně prozkoumají «doktora přes prsa z Bergenu», aby «vyjasnily, zda použité léčebné metody byly v souladu s profesními standardy». Od této chvíle je zjevné, že by články mohly zcela zničit jeho praxi. Lze si také položit otázku, zda sérii novinových článků ohledně Dr. R. lze vyložit jinak, než že odrážejí názor deníku na činnost chirurga, která zahrnuje i nedbalost, kterou je nutno zveřejnit.

Za těchto okolností – na rozdíl od Vyššího soudu – jsem došel k závěru, že články obsahují obvinění Dr. R., že vykonával svou chirurgickou činnost nedbale – obvinění, které musím považovat za nesprávné.

Další otázkou je, zda výsledek pomluvy nelze, ze zvláštních důvodů, považovat za nezákonný. Mezi jiným se noviny odvolávají na svou zvláštní povinnost upozornit spotřebitele a na skutečnost, že obvinění Dr. R. jako celek. pokud se týká nevhodné léčby, bylo do značné míry pravdivé. Dr. R. však kritizoval způsob, jakým noviny případ zpracovaly. a dále se odvolal na článek 249 odst. 2 trestního zákona.

Pokud noviny vznesou tak silnou kritiku, jako tomu bylo v tomto případě, domnívám se, že Dr. R. měl mít možnost potřebné obrany. Nebránila tomu žádná otázka času. Při dotazu 30. dubna se Dr. R. nemohl ke konkrétním případům vyjádřit, aniž by byl zproštěn samotnými pacientkami dodržování povinné mlčenlivosti, a nebylo jeho povinnosti, aby je sám za tímto účelem kontaktoval. Rovněž shledávám, že třetí žadatel – a deník – musejí být kritizování za nedostatečnou vyváženost článků a za použití příliš silných a do jisté míry zavádějících výrazů. Skutečnost, že třetí žadatel citoval tázané, není omluvou pro naprosté přehlížení práva Dr. R. na ochranu soukromí.

Je pochopitelné, že postoj žen byl na základě jejich zážitku subjektivní a silně emocionální. Jinou otázkou je však zpřístupnit jejich prohlášení velké skupině čtenářů, kteří očekávají, že nejméně podstatná část bude podložena objektivní pravdou. I když noviny mají důvodně širokou svobodu projevu, aby mohly plnit svou úlohu ve společnosti, musím dojít k závěru, že tato hranice byla překročena. … Nevidím důvodu pro projednávání problematiky podle článku 249 § 2.

Tvrzení, že hlavní obsah obvinění byl prokázán, je založeno na hodnocení důkazů Vyšším soudem, pokud jde o nedostatečnou péči a její následky.

Hodnocení důkazů Vyšším soudem k tomuto bodu lze najít v poznámkách na několika stránkách jeho rozsudku, zvláště na stranách 1 1 až 14. Na str. 12 soud prohlásil:

„Na základě výše uvedeného Vyšší soud považuje za prokázané, že Dr. R. provozoval svou praxi způsobem, který vedl u žen. které měly komplikace. k zážitkům navozujícím oprávněný pocit špatné péče. Obavy z poskytnuté léčby a v několika případech měly důvod ke strachu vyvolanému chováním Dr. R.»

Dále na str. 13 prohlásil:

„Pokud jde o Dr. R., lze považovat za dostatečně prokázané, že se velmi často, když se stalo něco, co

vyžadovalo zvláštní pozornost po operaci, choval nevhodně. Nelze říci, že se choval nevhodně ve většině případů nebo v jejich velkém množství. Jde asi o menší počet případů. A je nutno zdůraznit, že nebylo řečeno nic, co by prokazovalo, že chyba byla na straně Dr. R. jakožto chirurga.»

Za těchto okolností docházím k závěru, že podstatné části obvinění, která jsou obsažena v článcích, které se týkají Dr. R .. nebyly dokázány. protože údajné nedostatky v chirurgické činnosti. jak jsou uvedeny v článcích. jasně zastiňují nedostatky v péči a následné léčbě. Dále, obvinění jsou nezákonná.

Podle mého názoru nelze pochybovat, že v důsledku článků utrpěl Dr. R. vedle nepeněžité škody i značné finanční ztráty. Bylo by zvláštní, kdyby jeho klinika přežila velmi negativní komentáře v tisku. Z obchodního hlediska je kosmetická chirurgie velice citlivá na vše. co by mohlo otřást důvěrou potenciálního pacienta v operujícího lékaře. Žalovaní si tohoto museli být vědomi.
Výpočet ztrát Dr. R. zahrnuje mnoho nejistých veličin. Za žádných okolností se nemohl spoléhat na to, že povede prosperující a výnosnou praxi kosmetického chirurga po zbytek života až do penze. Dokonce neutrální. objektivní a ze všech hledisek přiměřená kritika by pro něj byla velice škodlivá. …

Dr. R. má nárok na náhradu podle paragrafu 3 až 6 zákona o náhradě škod z roku 1969 (zákon č. 26 z 13. června 1969) od prvního žadatele z důvodu škody, ztráty budoucího příjmu a utrpení. Pokud jde o posledně uvedené dva body. soud má široké diskreční právo v souladu s právní úpravou. Je však třeba vzít i u prvního bodu v úvahu chování Dr. R. …“

II. Příslušné domácí právo a praxe

25. Podle norského práva o pomluvách existují tři druhy odpovědi na nezákonné pomluvy, zejména pokuta podle ustanovení trestního zákona. rozhodnutí podle článku 253 tohoto zákona, který prohlašuje pomlouvačné prohlášení za neplatné a neúčinné, a rozhodnutí podle zákona o náhradě škod z roku 1969 (zákon č. 26, 13. června 1969), kterým se nařídí zaplatit náhradu poškozené straně. Pouze podle posledně uvedeného zákona se rozhodovalo v tomto případě.

26. Paragrafy 3 – 6 výše uvedeného zákona stanoví:

„Osoba, která poškodila jinou osobu na cti nebo jejím soukromí. v případě, že se dopustila nedbalosti nebo jsou splněny podmínky pro udělení pokuty. zaplatí náhradu způsobené škody a takovou náhradu na ztrátě budoucího výdělku, která se soudu jeví odůvodněná s přihlédnutím ke stupni nedbalosti a k ostatním okolnostem. Lze rovněž nařídit zaplatit takovou náhradu nepeněžité škody, kterou soud považuje za přiměřenou.

Pokud došlo k porušení práva formou tiskového materiálu a osoba jednající v zastoupení vlastníka nebo vydavatele tiskoviny odpovídá za škodu podle prvního odstavce, pak rovněž vlastník nebo vydavatel jsou povinni zaplatit náhradu. Totéž se vztahuje na náhradu uloženou podle prvního odstavce. pokud soud nerozhodne, že existují zvláštní důvody k vyvinění.“

27. Podmínky pro stanovení odpovědnosti žalovaného za pomluvu jsou dále stanoveny v kapitole 23 trestního zákona, články 246 a 247:

„Článek 246.

Každá osoba, která slovně nebo jednáním nezákonně pomluví jinou osobu. nebo její právní nástupce bude potrestán pokutou nebo vězením v délce do šesti měsíců.

Článek 247.

Každá osoba, která slovně nebo jednáním poškodí nebo může poškodit dobré jméno a pověst jiné osoby nebo ji vystaví zášti, opovržení nebo ztrátě důvěry, která je nezbytná pro výkon povolání nebo podnikání. nebo jeji právní nástupce bude potrestán pokutou nebo vězením v délce do jednoho roku.

Pokud je pomluva spáchána tiskem nebo vysíláním nebo za jiných zvláště přitěžujících okolností, lze udělit trest odnětí svobody v délce do dvou let.“

28. Použití článku 247 je omezeno požadavkem na nezákonnost vyjádření. Toto je výslovně stanoveno v článku 246, zatímco výklad Nejvyššího soudu stanoví tento požadavek i pro článek 247.
V civilním případě, který se týkal novinové zprávy o soudním líčení. Nejvyšší soud rozhodl pro noviny s odvoláním na výhradu zákonnosti, dokonce i když napadená tvrzení byla pomlouvačná. Rozhodl při stanovení rozsahu tohoto omezení, že je třeba zejména zvážit. zda případ byl důležitý pro veřejnost. je třeba přihlédnout k podstatě problémů a k povaze účastníků. Rovněž je nutno zhodnotit kontext a okolnosti. za kterých byla prohlášení učiněna. Je rovněž velmi důležité, zda novinová zpráva byla předložena střízlivě a vyváženě s cílem vyjasnit subjektivní i objektivní stránku případu (Norsk Retstidende 1990, str. 636. 640).

29. Další omezení použití článku 247 stanoví článek 249 takto:

„I. Trest podle článků 246 a 247 se neuloží v případě, že je prokázána pravdivost obvinění …“

KONEČNĚ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU

30. Na jednání dne 9. listopadu Vláda požádala, stejně jako ve svých písemných podáních, aby Soud rozhodl, že nedošlo k porušení článku 10 Úmluvy.

31. Žadatelé zopakovali svou žádost, aby Soud rozhodl, že článek 10 Úmluvy byl porušen, a poskytl jim spravedlivé zadostiučinění podle článku 41 Úmluvy.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 10 Úmluvy

32. Žadatelé tvrdili, že rozhodnutím Nejvyššího soudu z. 23. března 1994, které požadovalo, aby zaplatili Dr. R. přibližně 4.7 milionů norských korun na náhradu škody a nákladů, neoprávněně zasáhlo do jejich práva na svobodu projevu podle článku 10 Úmluvy, který stanoví:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem.

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti. veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných. zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“

33. Soud má za to, a strany to rovněž nezpochybnily, že napadené opatření bylo „zásahem veřejné moci“ do práva žadatelů na svobodu projevu, jak je zaručena prvním odstavcem článku 10, tento zásah byl „předepsán zákonem“, a to paragrafy 3 – 6 zákona o náhradě škod z roku 1969 (viz odstavce 25 – 29 výše), a sledoval zákonný účel ochrany „práv nebo pověsti jiných osob“. Splnil tak dvě ze tří podmínek oprávněnosti stanovených druhým odstavcem článku 10.
Spor v tomto případě se týká třetí podmínky – zda zásah byl „nezbytný v demokratické společnosti“.

A. Argumenty stran před Soudem

1. Žadatelé

34. Žadatelé tvrdili, že zatímco Vyšší soud rozhodl ve prospěch Bergens Tidende, protože pravdivě tlumočil reakce bývalých pacientů Dr. R .. Nejvyšší soud, aniž by zpochybnil nebo přezkoumal tento podstatný závěr. rozhodl ve prospěch žalobce a z úplně jiného důvodu. Nebyl schopen přesně vymezit alespoň jeden pojem. Ale odvolal se na všeobecné a poněkud vágní tvrzení o „dojmu“, který získá běžný čtenář. a chybně vyložil jako hlavní cíl novinářské zprávy v Bergens Tidende zničení důvěry veřejnosti v profesionální schopnosti Dr. R. Své rozhodnutí založil na nepodloženém předpokladu, že zprávy v novinách byly rozhodným útokem na jeho chirurgické profesionální schopnosti v přímém slova smyslu, ačkoli v článcích za tímto účelem nic nebylo. Naopak již první zkoumaný novinový výtisk obsahoval dva články, které objasňovaly, že neúspěch v chirurgii není vždy důsledkem nedodržení předepsaného postupu.

Podle jejich názoru jediná rozumná interpretace článků, která je ostatně potvrzena rozhodnutím Vyššího soudu. je ta, že noviny se pokusily předložit svým čtenářům pravdivě zpracovanou informací obdrženou od mnoha pacientek, které měly duševní a tělesné obtíže v důsledku léčení na klinice Dr. R. Ze závěrů Vyššího soudu vyplývá, že noviny prokázaly, že existují důkazy opodstatňující kritiku Dr. R. za předpokladu, že příběhy pacientek, které předložily noviny, jsou pravdivé. Jemné rozlišení, které provedl Nejvyšší soud mezi na jedné straně pravdivým vylíčením nespokojenosti pacientek s následnou péčí a léčbou Dr. R. po chirurgickém zásahu a na druhé straně „nezákonným“ vylíčením údajné chirurgické neschopnosti, bylo ve skutečnosti neudržitelné.

V důsledku vytvoření výše uvedeného rozlišení Nejvyšší soud požadoval, aby podložená tvrzení žadatelů byla jednoznačně dokázána.

35. Žadatelé zdůraznili, že jejich případ se týká nejen svobody tisku zabývat se záležitostmi veřejného zájmu, ale i svobody žen vyjádřit se ke své vlastní situaci a pocitům. To lze efektivně učinit pouze prostřednictvím médií. Problémy zvětšování a zpevňování prsou jsou velmi intimního rázu a pro mnoho žen by nebylo snadné o nich diskutovat, dokonce jen s blízkými přáteli a rodinou. Je proto nutné, aby tuto informaci zpřístupnila média. Pokud by Bergens Tidende o věci nepodal zprávu, velký počet čtenářů by se nedozvěděl o nepříjemných zkušenostech velkého počtu pacientů Dr. R. a více žen by trpělo. Nelze pochybovat o tom, že tiskové zprávy o problémech, které se týkají lidského zdraví, vyžadují značnou ochranu podle článku 10 Úmluvy. Je třeba přihlédnout i k souvislostem publikovaných článků, pečlivému novinářskému prošetření před zveřejněním a ke skutečnosti, že dotčené ženy byly reprezentativním výběrem z osob, které noviny kontaktovaly. Dále, napadené články se nedotkly soukromí Dr. R. jakožto osoby, ale týkaly se pouze jeho profesní činnosti.

36. Žadatelé dále tvrdili, že s ohledem na pravdivý popis reakcí žen nelze noviny kritizovat za způsob, jakým záležitost předložily. Vydání z 2. května 1986 popsalo celou situaci žen, spolu s o odpovědí Dr. R. a s rozhovorem s hlavním chirurgem největší nemocnice v Bergenu, ze kterého bylo jasné, že špatná péče, které se ženám dostalo. nebyla důsledkem chirurgického zákroku neodpovídajícího standardu. Reakce a zkušenosti ženy byly předloženy vyváženým způsobem.

Dále podle názoru žadatelů nebylo správné tvrdit, že Dr. R. neměl možnost vyjádření z důvodu své povinnosti mlčenlivosti. Novináři Dr. R. opakovaně kontaktovali, aby získali jeho vyjádření. Jeho tehdejší právník mu poradil, aby nekomentoval tvrzení vznesená pacienty. neboť si připravoval základ pro následný soudní proces. Dr. R. se tedy vyjádřil o obecných rizicích kosmetické chirurgie, avšak jeho postoj „bez komentáře“ ke konkrétním případům nemohl umlčet noviny. V každém případě by jeho vyjádření nemělo žádné důsledky. neboť Vyšší soud, který později podrobně přezkoumal jeho jednání na klinice, rozhodl pro žadatele.

37. Podle názoru žadatelů dokonce i kdyby bylo možno přijmout výklad článků provedený Nejvyšším soudem. fakta tohoto případu ukazují, že lékařské výsledky byly špatné u velkého počtu bývalých pacientek Dr. R. a jeho kritika byla důvodná. Kromě toho žadatelé jednali v dobré víře v souladu s

novinářskou etikou.

38. Závěrem žadatelé zdůraznili, že rozhodnutí nejvyššího soudu přiznat Dr. R. částky dosahující výše téměř 5 000 000 NOK – vůbec nejvyšší finanční trest, který byl kdy norským soudem uložen v případě pomluvy – zmrazilo svobodu tisku v Norsku.

39. Na základě předcházejících úvah žadatelé požádali Soud, aby rozhodl, že odpovědný stát překročil své právo volného zhodnocení, které je nutno v tomto případě ohraničit, a porušil jejich právo na svobodu projevu zaručené článkem 10 Úmluvy.

2. Vláda

40. Vláda zdůraznila, že tento případ se týká vysoce nactiutrhačných obvinění proti soukromníkovi, nikoli veřejnému činiteli. Články veřejně „popravily" Dr. R. jako kosmetického chirurga a jejich důsledkem bylo zničení jeho praxe plastického chirurga a jeho soukromého života. Výklad Nejvyššího soudu, že články jsou rozhodným útokem na odborné schopnosti Dr. R. jakožto chirurga, byl dostatečně podpořen prostým čtením článků a byl zcela odůvodněn v souladu s diskrečním právem vnitrostátních soudů v těchto záležitostech. Tvrzení žadatelů, že obvinění se omezila na nedostatek péče a následky, je neudržitelné. Vyjádření publikovaná 2. května 1986 zasáhla Dr. R. obviněním, kterému se nedalo uniknout, že je neschopný chirurg, což bylo ještě zřetelnější z článků z 3. května 1986, které vyzývaly k právnímu postihu lékaře. Sporná kritika zasáhla do hloubky jeho odbornou pověst a zničila veřejnou důvěru v něj jako plastického chirurga. Zatímco nedostatky v péči a následné léčbě mohly být snadno napraveny, nedostatečná chirurgická zručnost byla mnohem závažnější a tvoří trvalý nedostatek chirurgovy odborné činnosti.

41. Tvrzení o tom, že Dr. R. provozoval svou chirurgickou činnost nepřípustným způsobem, nejsou hodnoticími tvrzeními, ale skutečnými podezřeními, která vyžadují důkazy. Avšak žadatelé neprokázali, že došlo k nesprávnému chirurgickému postupu ani v jednom ze zvláštních případů, které byly v článcích uvedeny.

42. Protože Bergens Tidende nepodnikl žádné kroky k tomu, aby nechal Dr. R. zbavit povinné mlčenlivosti, neměl tento odpovídající možnost obrany proti obviněním. Noviny rovněž nevyšetřily, zda obvinění byla podložená.

43. Vláda dále zpochybnila, že by nespokojenost vyjádřená pacientkami byla záležitostí veřejného zájmu. Obvykle takové stížnosti jsou záležitostí výlučně mezi lékařem a jeho pacienty. Ve srovnání s asi 8000 pacientů, které Dr. R. operoval, počet pacientů, kteří vystoupili, je bezvýznamný. Pouze sedmnáct pacientů si stěžovalo šéflékaři okresu a pět z nich svou stížnost později stáhlo. S jednou výjimkou, která se spíše než samotného chirurgického zákroku týkala špatné následné péče, šéflékař okresu došel k závěru, že stížnosti jsou neodůvodněné. Stížnosti jednotlivých pacientů na Dr. R. nejsou záležitostmi veřejného zájmu z důvodu ochrany
spotřebitelů. Není v zájmu zákazníků, aby byli špatně informováni, ale aby dostávali spolehlivé informace založené na odpovídajícím průzkumu. Informace o špatném výkonu chirurgické praxe nebyla novinami ověřena a byla nepřesná, proto nepřinesla žádnou zdravotní problematiku ve veřejném zájmu.

44. Cílem zveřejnění nebylo přispět k probíhající debatě o kosmetické chirurgii, ale spíše zahájit masivním útokem pronásledování Dr. R. nepříznivým vylíčením jeho služeb, včetně chirurgické činnosti.

45. Žadatele je nutno kritizovat, jak uvedl Nejvyšší soud, za nedostatečně vyvážený způsob zpravodajství a za používání zbytečně silných a do jisté míry zavádějících výrazů.

46. Podle názoru Vlády omezení svobody projevu žadatelů je nemohlo odradit od toho, aby se zúčastnili debaty ve věci oprávněného veřejného zájmu. Bylo by bývalo možné, aby noviny informovaly o rizicích kosmetické chirurgie bez toho, aby útočily na konkrétního chirurga. Dokonce i kdyby rozšíření informace o činnosti konkrétního chirurga mohlo být v zájmu ochrany spotřebitelů oprávněné, přesto je nutno vnitrostátním orgánům ponechat širokou míru volného uvážení, pokud jde o prostředky ochrany takových zájmů.

47. Za těchto okolností nelze náhradu škody, přiznanou Nejvyšším soudem pouze v jedné třetině požadovaného nároku, považovat za přehnanou. Podle názoru Vlády nelze zásah považovat za neodpovídající sledovanému účelu a byl v demokratické společnosti nezbytný. Vláda požádala Soud, aby rozhodl, že k porušení článku 10 Úmluvy v tomto případě nedošlo.

B. Hodnocení Soudu

I. Obecné zásady

48. V souladu s vytvořenou a ustálenou judikaturou Soudu je svoboda projevu jedním z nejdůležitějších institutů demokratické společnosti a jednou ze základních podmínek jejího pokroku a plné realizace každého jednotlivce. Podle odstavce 2 článku 10 se vztahuje nejen na „informace“ nebo „myšlenky“, které jsou přijímány příznivě nebo považovány za neútočné nebo neutrální, ale vztahuje se i na to, co je útočné, šokující nebo rušivé. Takové jsou požadavky plurality, tolerance a volnomyšlenkářství, bez nichž není „demokratické společnosti“. Jak je zakotveno v článku 10 § 2, tato svoboda má své přesně vymezené výjimky. Jakýkoli požadavek na její omezení musí být přesvědčivý.

Zjištění „nezbytnosti v demokratické společnosti“ vyžaduje, aby Soud stanovil, zda „zásah“, na který je podána stížnost, odpovídal „naléhavé společenské potřebě“, zda byl úměrný sledovanému zákonnému účelu a zda důvody vnitrostátních orgánů k jeho odůvodnění jsou právně významné a dostačující (viz rozsudek ve věci Sunday Times v. Spojené království /č. I/ z 26. dubna 1979, řada A, č. 30, str. 38, § 62). Při stanovení, zda tato „potřeba“ existuje a jaká opatření mají být přijata k jejímu uspokojení, je vnitrostátním orgánům ponechána určitá míra volného uvážení. Toto právo uvážení není neomezené, ale je v Evropě nerozlučně spjato s dohlížecí funkcí Soudu, jehož úlohou je s konečnou platností rozhodnout, zda omezení je slučitelné se svobodou projevu, jak ji chrání článek 10 Úmluvy (viz nedávné rozsudky Bladet Tromsø a Stensaas v. Norsko /GC/, č. 21980/93, § 58, ECHR 1999-III a Nilsen a Johnsen v. Norsko (GC), č. 23118, § 43, ECHR 1999-VIII).

49. Soud dále připomíná důležitou úlohu, kterou plní tisk v demokratické společnosti. Jakkoli nesmí překročit určité mantinely, zejména ve vztahu k pověsti a právům jiných osob a potřebě nezveřejňovat důvěrné informace, jeho povinností je rozšiřovat – způsobem, který je v souladu s jeho povinnostmi a odpovědností – informace a myšlenky, jejichž rozšiřování je ve veřejném zájmu (viz rozsudek ve věci Jersild v. Dánsko z 23. září 1994, řada A, č. 298, str. 23–24, § 31; rozsudek ve věci De Haes a Gijsels v. Belgie z 24. února 1997, Zprávy 1997-I, str. 233–34, § 37 a výše uvedený rozsudek Bladet Tromsø a Stensaas, § 59). Dále, Soud si je vědom i skutečnosti, že novinářská svoboda v sobě zahrnuje i případné použití určitého stupně nadsázky nebo dokonce provokace (viz rozsudek ve věci Prager a Oberschlick v. Rakousko z 26. dubna 1995, řada A, č. 313, str. 19, § 38 a výše uvedený rozsudek Bladet Tromsø a Stensaas, § 59). V případech, jako je tento, vnitrostátní hranice volné úvahy je dána zájmem demokratické společnosti na tom, aby umožnila tisku vykonávat hlavní úlohu „hlídacího psa“ tím, že rozšiřuje důležité informace ve veřejném zájmu (viz výše uvedený rozsudek Bladet Tromsø a Stensaas, § 59).

50. Při výkonu dohledu není úkolem Soudu zaujímat místo vnitrostátních orgánů, ale podle článku 10 přezkoumat pod zorným úhlem celého případu rozhodnutí, které přijaly v rámci své volné úvahy (ibidem, § 60).

51. Soud na počátku zjišťuje, že napadené články, které shrnuly osobní zkušenosti mnoha žen podstoupivších kosmetický zákrok, se týkaly důležité stránky lidského zdraví a jako takové se zabývaly vážnými problémy ve veřejném zájmu (srov. rozsudek ve věci Hertel v. Švýcarsko z 25. srpna 1998, Zprávy 1998-VI, str. 2330, § 47). V tomto ohledu nemůže Soud přijmout námitky Vlády, že stížnosti několika pacientů ohledně poskytnuté léčby u určitého chirurga jsou záležitosti mezi lékařem a jeho pacienty a nikoli záležitostmi, o které by se zajímala širší veřejnost. Soud rovněž nemůže souhlasit s tím, že by skutečnost, že články nebyly součástí širší debaty o problematice kosmetické chirurgie, ale byly speciálně zaměřeny na léčebné postupy určité kliniky, znamenala, že články se netýkají záležitostí, které jsou obecně ve veřejném zájmu. V této souvislosti Soud poznamenává, že články se týkaly stížností na nepřijatelnou léčebnou péči na soukromé klinice kosmetické chirurgie, kterou v Bergenu provozoval Dr. R., který podle důkazů odpovídal za více než 8000 provedených operací v období několika let, a jako takové se týkaly ochrany zákazníka v místním i národním měřítku. Dále je třeba zveřejnění těchto článků zkoumat na základě článku publikovaného v Bergens Tidende asi o dva měsíce dříve, který popisoval práci Dr. R. a výhody kosmetické chirurgie. Jak Vyšší soud zdůraznil, šlo o reakci na tento článek, který popisoval příznivě činnost Dr. R., aniž by jakkoli vyzval ženy, které podstoupily zákrok u Dr. R., aby ihned deník kontaktovaly.

52. Pokud, jako v tomto případě, opatření přijatá vnitrostátními orgány mohou odvrátit tisk od rozšiřování informací ve veřejném zájmu, Soud musí pečlivě zhodnotit přiměřenost těchto opatření (viz výše uvedené rozhodnutí ve věci Jersild, str. 25–26, § 35).

53. Soud však dále konstatuje, že článek 10 Úmluvy nezaručuje zcela neomezenou svobodu projevu, a to ani ve vztahu k tiskovým zprávám o důležitých věcech veřejného zájmu. V souladu s ustanoveními § 2 článku je výkon této svobody spjat s „povinnostmi a odpovědností“, které se vztahují rovněž na tisk. Jak Soud uvedl ve výše zmiňovaném rozhodnutí Bladet Tromsø a Stensaas (§ 59), tyto „povinnosti a odpovědnost“ získávají na významu v okamžiku, kdy, jako v tomto případě, se dotýkají pověsti jednotlivců a narušují „práva jiných“. Protože nedílnou součástí výkonu práva na svobodný projev jsou právě „povinnosti a odpovědnost“, článek 10 zaručuje ochranu novinářům v souvislosti se zpravodajstvím o záležitostech veřejného zájmu v případě, že jednají v dobré víře, aby předložili přesné a spolehlivé informace v souladu s novinářskou etikou (viz rozsudek Goodwin v. Spojené království z 27. března 1996, Zprávy 1996-II, str. 500, § 39 a Fressoz a Roire v. Francie, GC, č. 29183/95, § 54, ECHR 1999-I).

54. Napadené články se převážně skládaly ze zpravodajství o vysoce kritických vyjádřeních mnoha žen, které byly bývalými pacientkami Dr. R., o tom, co prožily. Soud poznamenává, že kritika Dr. R. vyjádřená v článcích byla do značné míry národními soudy shledána oprávněnou a národní soudy rovněž shledaly, že tato podložená kritika významně a nepříznivě ovlivnila jeho odbornou pověst. Vyšší soud poté, co provedl široké dokazování včetně výpovědi čtrnácti nespokojených žen, shledal tyto ženy věrohodnými, noviny podaly v podstatě přesný obraz jejich vlastních zkušeností a k nedostatkům v péči a následné léčbě na klinice Dr. R. došlo v „nikoli nevýznamném počtu“ případů. Vyšší soud považoval za prokázané, že Dr. R. provozoval svou praxi takovým způsobem, že mnoho žen s komplikacemi mělo takové zážitky, které jim poskytovaly oprávněné důvody k pocitu špatné péče, strachu z poskytnuté léčby a v některých případech se cítily napadeny chováním Dr. R. Dále Vyšší soud shledal, že zážitky popsané v článcích ze 2. května 1986 byly reprezentativním vzorkem zážitků mnoha jiných žen.

55. Odvolací senát Nejvyššího soudu poté odmítl odvolání Dr. R. proti zhodnocení důkazů provedenému Vyšším soudem a proti nálezu ve věci nedostatečné péče a následné léčby. Nejvyšší soud tedy prohlásil, že se cítí tímto zhodnocením vázán. Rozdílný názor mezi Vyšším soudem a Nejvyšším soudem se týkal otázky, zda články sdělovaly běžnému čtenáři nejen to, že Dr. R. byl vinen špatnou pooperační péčí v případech, kdy došlo ke komplikacím, ale i to, že nepovedené operace

prsou, které byly v článcích vylíčeny a doprovázeny fotografiemi, jsou výsledkem chirurgické neschopnosti Dr. R. Zatímco Vyšší soud byl toho názoru, že jakkoli jazyk zprávy byl dramatický, v prohlášeních nebylo nic, co by napovídalo o nedostatečné chirurgické dovednosti, podle názoru Nejvyššího soudu taková prohlášení, jako že ženy byly „znetvořeny“ a „doživotně zničené“, nelze chápat jinak, než že se vztahují k výsledkům léčby, kdy je kritizován chirurgický prvek, a tudíž vedou k obvinění, že Dr. R. provozoval svou chirurgickou činnost nedbale.

Soud sice akceptuje přijatelnost názoru Nejvyššího soudu a dále postupuje na základě předpokladu, že tento názor byl správný, avšak nepovažuje za nutné řešit spor mezi vnitrostátními soudy o tom, jakým způsobem by si běžný čtenář vykládal novinové články. Jeho úlohou je spíše určit, při posouzení napadených článků v širší souvislosti s celkovým zpravodajstvím Bergens Tidende, zda opatření uplatněná Nejvyšším soudem včetně podstatné náhrady škod byla přiměřená zákonnému účelu, k jehož ochraně sloužila.

56. Soud považuje za velmi důležitou skutečnost, že v předloženém případě nejen výpovědi žen o jejich léčbě u Dr. R. byly zcela správné, ale i to, že noviny je přesně zaznamenaly. Je pravda, jak již poukázaly vnitrostátní soudy, že se vyjádřily názorně a ostře a jejich výrazy tvořily titulky k novinovým článkům. Avšak použité výrazy odrážely pochopitelný pocit žen ve vztahu k vzhledu jejich prsou po neúspěšné kosmetické chirurgii tak, jak to ukázaly doprovodné fotografie. Navíc v žádném z článků není nic o tom, že by neuspokojivé výsledky byly důsledkem nedbalého chirurgického zákroku Dr. R. Tento smysl si vyvodil Nejvyšší soud nikoli z použitých výrazů, ale z celkového vyznění článků, jejichž hlavní dopad však tkví v pravdivém tvrzení, že Dr. R. nesplnil své povinnosti kosmetického chirurga, protože neposkytl vhodnou nebo přiměřenou péči po zákroku, aby napravil výsledky neúspěšných operací. Při čtení článků jako celku Soud nemůže dojít k závěru, že tvrzení by byla přehnaná nebo zavádějící.

57. Soud dále nemůže přijmout názor, že zprávy o zážitcích žen postrádaly odpovídající vyváženost. Je pravdou, že žádající deník výslovně v článcích neobjasnil, že příběhy žen nelze brát tak, že hovoří o nedostatečné chirurgické zručnosti Dr. R. Soud však připomíná, že novinové zpravodajství založené na rozhovorech je jedním z nejdůležitějších prostředků, které umožňují, aby tisk plnil svou podstatnou úlohu „hlídacího psa“. Způsoby objektivního a vyváženého zpravodajství se mohou značně lišit, mimo jiné závisejí i na typu sdělovacího prostředku. Nepřísluší ani Soudu a ani vnitrostátním soudům, aby svými názory nahrazovaly posouzení tisku, jaké zpravodajské metody mají novináři použít (viz výše citované rozhodnutí ve věci Jersild, str. 23–25, § 31–34). Dále Soud poznamenává, že vydání Bergens Tidende s napadeným článkem z 2. května 1986 obsahovalo, na stejné straně jako napadený článek, také článek s názory jiného kosmetického chirurga, který zdůraznil, že mezi úspěchem a neúspěchem v technicky náročném odvětví kosmetické chirurgie je jen malá dělící čára, dále zde byl i rozhovor se samotným Dr. R., který upozorňoval na skutečnost, že ke komplikacím dochází v 15–20 % všech operací prsou a pacientky byly o možných nebezpečích informovány předem. Je třeba také konstatovat, že v dalším vydání ze dne 14. května 1986 Bergens Tidende zveřejnil dva další články, které Dr. R. hájily – v jednom z nich jeho bývalí pacienti vyjádřili spokojenost s poskytnutou léčbou včetně služeb a péče po zákroku a při následné léčbě.

58. Nejvyšší soud považoval za významnou skutečnost, že Dr. R. neměl možnost vhodné obrany, neboť 30. dubna 1986, kdy byl osloven, nemohl nic prohlásit ohledně konkrétních případů, aniž by byl samotnými pacientkami zbaven povinné mlčenlivosti. Žadatelé prohlásili, že třetí žadatel sdělil Dr. R., že pacientky souhlasily s tím, že ho zprostí povinné mlčenlivosti. To však zpochybnil Dr. R. sám. Soud nepovažuje za potřebné řešit tento spor, neboť i kdyby Dr. R. tuto informaci nedostal, Soud neshledává, že by Dr. R. nebyla poskytnuta možnost účinně se hájit. V tomto ohledu Soud zjišťuje, jak je výše uvedeno, že Dr. R. byl požádán o vyjádření ke tvrzením v rozhovorech v novinách. Dr. R. se obecně vyjádřil k předneseným stížnostem. Dále, nic nenapovídá tomu, že Dr. R. podnikl nějaké kroky k tomu, aby zjistil, zda pacientky, které již zveřejnily podrobnosti o svých případech,

měly nějaké námitky k jeho vyjádřením ohledně jejich stížností. Za těchto okolností, kdy Soud uznává, že Dr. R. žádnou takovou povinnost neměl, nemůže však Soud souhlasit s tím, že Dr. R. byla odepřena možnost účinně se hájit.

59. Soud připouští, že zveřejnění článků mělo závažné důsledky pro výkon praxe Dr. R. Avšak jak výslovně uznaly vnitrostátní soudy, oprávněná kritika jeho péče po zákroku a následné léčby by v každém případě jistě měla za následek výrazné škody na jeho odborné pověsti. Úloha Dr. R. nebyla omezena pouze na samotnou chirurgii, ale zahrnovala všechny aspekty kosmetické chirurgie.

60. Ve světle výše uvedeného Soud nemůže rozhodnout, že nepochybný zájem Dr. R. na ochraně jeho odborné pověsti postačoval k tomu, aby převážil nad důležitostí zájmu veřejnosti, aby tisk svobodně rozšiřoval informace o záležitostech, které se dotýkají veřejnosti. Stručně řečeno, důvody, které uvedl odpovědný stát, jsou sice právně významné, avšak nedostačují k tomu, aby prokázaly, že napadený zásah byl „nezbytný v demokratické společnosti". Soud má za to, že nebylo dosaženo odpovídající přiměřenosti mezi omezeními, která uvalil svými opatřeními Nejvyšší soud na právo žadatele na svobodu projevu, a sledovaným zákonným účelem.

II. Použití článku 41 Úmluvy

61. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přizná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění."

A. Škoda

62. Žadatelé nepožadovali náhradu nepeněžité škody, neboť byli toho názoru že samotný nález Soudu o porušení bude dostatečným spravedlivým zadostiučiněním. Jako náhradu peněžité škody však požadovali náhradu za hospodářskou ztrátu, kterou utrpěli v důsledku rozhodnutí Nejvyššího soudu z. 23. května 1994, kdy první žadatel musel zaplatit Dr. R. 4 848 598 NOK a oba další žadatelé po 44 383 NOK.

63. S ohledem na nález Soudu o porušení Vláda požadovaný nárok nezpochybnila.

64. Soud s uspokojením konstatuje příčinnou souvislost mezi požadovanou škodou a shledaným porušením Úmluvy a přiznává celý nárok.

B. Náklady a výdaje

65. Žadatelé nepožadovali náhradu žádných nákladů a výdajů v souvislosti s řízením před orgány Úmluvy, ale požadovali nahradit 263 450 NOK, 303 245 NOK a 312 250 NOK na náklady a výdaje, které jim vznikly před městským soudem, Vyšším soudem a Nejvyšším soudem.

66. Rovněž tento požadavek žadatelů Vláda nezpochybnila.

67. Soud s uspokojením konstatuje, že náklady a výdaje byly potřebné a nezbytné v souvislosti se snahou získat nápravu nebo zabránit záležitosti, která se stala porušením Úmluvy, a byly co do výše odpovídající.

V souladu se svými zásadami zakotvenými v judikatuře Soud přiznává žadatelům celou požadovanou částku.

C. Úroky vzniklé během řízení před orgány Úmluvy

68. Žadatelé dále žádali jednoduchý úrok poskytovaný v rozhodné době vnitrostátními obchodními bankami v přibližně průměrné výši v rozsahu od 4 do 6 % z částek, které zaplatili na náhradu škody a vnitrostátní výdaje a náklady.

69. Vláda tento nárok zpochybnila, neboť ho považovala ho za přehnaný.

70. Soud shledává, že k nějaké peněžní ztrátě skutečně muselo dojít v obdobích, která uplynula mezi platbou různých částek. a dále vznikly i náklady do doby. než Soud nyní přiznal spravedlivé zadostiučinění (viz výše uvedené rozhodnutí ve věci Bladet Tromso a Stensaas, § 83, a výše uvedené rozhodnutí ve věci Nilsen a Johnsen. § 65). Na základě zásady přiměřenosti a s přihlédnutím k míře inflace v Norsku v příslušném obdobi Soud přiznává v tomto nároku prvnímu žadateli 740 000 NOK a druhému a třetímu žadateli po 5700 NOK.

D. Úrok z prodlení

71. Podle informace dostupné Soudu zákonná úroková míra v Norsku ke dni přijetí tohoto rozhodnutí činí 12 % ročně.

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *Potvrzuje*, že došlo k porušení článku 10 Úmluvy,

2. Potvrzuje, že odpovědný stát je povinen zaplatit žadatelům ve lhůtě tří měsíců ode dne vydání rozsudku

a) na náhradu peněžité škody

i) 4 848 589 (čtyři miliony osm set čtyřicet osm tisíc pět set osmdesát devět) norských korun prvnímu žadateli.
ii) 44 383 (čtyřicet čtyři tisíc tři sta osmdesát tři) norských korun druhému a třetímu žadateli,

b) na náhradu nákladů a výdajů 878 945 (osm set sedmdesát osm tisíc devět set čtyřicet devět) norských korun všem žadatelům dohromady.

c) na dodatečné úroky

i) 740 000 (sedm set čtyřicet tisíc) norských korun prvnímu žadateli.
ii) 5700 (pět tisíc pět set) norských korun druhému a třetímu žadateli.

3. *Stanoví*, že běžný roční úrok ve výši 12 % ročně je splatný v případě prodlení po uplynutí uvedené tříměsíční lhůty až do úplného zaplacení,

4. *Odmítá* zbylý nárok na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a podle ustanovení 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu vyhlášeno v písemné formě dne 2. května 2000.

S. DOLLÉOVÁ
tajemnice

N. BRATZA
předseda